

LITURGIJSKO-PASTORALNI LIST ŽIVO VIRELO

Hrvatski institut za liturgijski pastoral pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji • GOD. XXXIX • CIJENA: 13 KN / 1,72 €

DOŠAŠĆE

od 27. studenoga do 24. prosinca

Francisco De Goya, *Navještenje*, 1785.

LITURGIJSKO-PASTORALNI LIST Živo vrelo

God. XXXIX. (2022.)
Liturgijsko-pastoralni list
za promicanje liturgijske obnove

Glavni i odgovorni urednik:
Mario Kopjar

Uredničko vijeće:
Mario Kopjar, Zvonko Pažin,
Ivica Raguž, Milan Dančuo,
Ivan Bingula

Predsjednik uredničkog vijeća:
mons. Zdenko Križić

Uredništvo:
Mario Kopjar, Vječna Tadić Stepinac

Grafička priprema:
Siniša Kolar, HILP

Izdavač i nakladnik:
Hrvatski institut za liturgijski pastoral
pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji
Ksaverska cesta 12a
10000 ZAGREB

Telefon: 01 5635 050
e-mail: hilp@hilp.hr
www.hilp.hr

Tisak:
Grafika Markulin, Lukavec

ISSN 1331-2170 – UDK 282

UREDNIKOVA RIJEČ

Božji plan spasenja 1

NAŠA TEMA: DOŠAŠĆE

Zvonko Pažin: Bogoslužje došašća 2

Zlatko Vlahek: Došašće – liturgijsko vrijeme
»tihe pokore i ozbiljne samozataje« 8

Mario Kopjar: Pastoral došašća 14

OTAJSTVO I ZBILJA

Biblijsko-teološka razmišljanja:
D. Vuković, I. Raguž, D. Tepert, D. Runje, D. Pezer

Prva nedjelja došašća 20

Druga nedjelja došašća 24

Bezgrješno začće Bl. Djevice Marije 28

Treća nedjelja došašća 32

Četvrta nedjelja došašća 36

U DUHU I ISTINI

Glazbeni prilog: U danima njegovim 40

Božji plan spasenja

Vjerojatno smo u životu iskusili planiranje puta do nekog odredišta u kojem je najvažniji detalj uz sigurno putovanje, pronaći smještaj koji bi nam najviše odgovarao, kako bismo se osjećali kao kod kuće. Da bi se sve dobro organiziralo i uspelo u zamišljenom planu, sve smo trebali na vrijeme, dovoljno ranije rezervirati, kako ne bismo izgubili mjesto jer nismo jedini koji planiramo put. U životu je općenito važno planiranje, o kojem pak ovisi konačan ishod. No, možda i nikada ne planiramo, pa neka bude kako bude. Ako nas pri tom ništa niti ne zanima, onda nam je tako, kako nam je.

Svatko tko ima iskustvo planiranja, zasigurno se može prisjetiti uspješnosti plana i lijepih trenutaka koji su se dogodili, a kao takvi smješteni su u okrilje naših sjećanja, dubine našeg postojanja. Ipak, ponekad neki planovi nisu takvi i ne uspiju. Svako planiranje je poput zasađene biljke koja daje ili ne daje svoje plodove. Kakvi plodovi, takav i okus u ustima. Koliko god smo zadovoljni svojim planovima i sa svime lijepim što se je dogodilo, najveći i najljepši plan, bez kojega nijedan naš plan nema ljepotu, jest Božji plan spasenja.

Bog je u svom planu ljubavi došao čovjeku. Iako je sve njegovo, i vrijeme, i prostor, najavio je svoj dolazak Onoj koju je čuvao od njezina začeca, da bude najljepši dom u kojem će se nastaniti Riječ koja će tijelom postati i spasiti nas. Ništa nije moglo poremetiti njegov plan s čovjekom. Nije htio izdvajati posebnu adresu smještaja jer zna da smo uvijek samo za sebe rezervirani, već nam je svima pokazao put spasenja i otvorio vrata svog doma. Bog nam dolazi u tišini svoje blizine, no da bismo osjetili te predivne trenutke, ostanimo uvijek budni, kako se ne bismo obilno zasitili ponudama sa stola adventskih razonoda i duboko zaspali, zaboravivši na njegov planirani put i poruku: danas mi je boraviti u tvojoj kući.

Urednik

Bogoslužje došašća

ZVONKO PAŽIN

U počecima adventus znači rođenje Gospodinovo, obljetnicu njegova rođenja, zatim pripravu na taj događaj te, konačno, iščekivanje drugog Kristova dolaska. U tome kontekstu je došašće u Rimu shvaćano kao iščekivanje konačnog Kristova spasenja na kraju vremena, a koje je započelo iščekivanjem njegovog prvog dolaska. Prema tome, dvostruki je smisao rimskog došašća. S jedne je strane to priprava na Božić, a s druge je strane došašće radosno iščekivanje konačnog Gospodnjeg dolaska na kraju svijeta.

Pojam *došašće* (grčki *parousia* ponekad i *epiphania*, latinski *adventus*) u grčko-rimskom poganskom svijetu označava dolazak neke važne osobe u neki grad, ali i godišnji dolazak nekog božanstva u svoj hram. Uskoro među kršćanima, tamo od 3. stoljeća, ovaj termin označava dolazak (utjelovljenje) Sina Božjega, njegov dolazak u hram, tako da u počecima ovaj termin ima slično značenje kao i *Natale* (Božić) i *Epiphania* (Bogojavljenje). Uskoro u rimskim sakramentarima ovaj termin označava dvostruki dolazak Sina Božjega: prvi u tijelu, po rođenju i drugi na kraju vremenâ.

Priprava na Božić na Zapadu

Priprava se na Božić prvo bilježi u Galiji i Španjolskoj krajem 4. st. Trajala je tri tjedna i vrlo je vjerojatno da se uklapala u pripravu na krštenje koje se podjeljivalo na Bogojavljenje, tako da bi došašće bilo »božićna korizma«. Tako sabor u Zaragozi 380. određuje da vjernici revnije dolaze u crkvu od 17. prosinca do Bogojavljenja.

U Rimu se došašće – kao priprava za Božić – počelo slaviti tek u 6. st. Zašto dva stoljeća kasnije nego u Španjolskoj, iako je Božić nastao baš u Rimu? Razlog je vjerojatno sljedeći: u Rimu je slavljenje Vazmenog otajstva – Uskrsa očito trebalo imati središnje mjesto, pogotovo uzme li se u obzir katekumenat koji se snažno razvijao upravo u 4. st. Za Leona Velikog je Božić snažno povezan s Kristovim vazmenim otajstvom, kao njegov početak. Tako je i Božić *sacramentum* – otajstvo. Zato u vrijeme pape Leona Velikoga u rimskoj liturgiji nije bilo došašća. Za Augustina je Božić bio tek *memoria* – *spomendan*. U tome slučaju se možemo zapitati sljedeće: ako na Božić slavimo Kristovo rođenje – njegov prvi dolazak – kako se možemo pripravljeti na ono što se već dogodilo? Zato bi došašće prvenstveno trebalo biti shvaćano kao vrijeme u kojem vjernici posebno iščekuju Kristov dolazak na kraju vremena. Međutim, za Leona Velikog Božić je *sacramentum* – otajstvo, koje po sebi uključuje oba Kristova dolaska. Tako on – zajedno s drugim crkvenim Ocima – povezuje dolazak Kristov u Betlehem s njegovim slavnim dolaskom na kraju vremena. Sam termin *adventus* – preuzet od pogana – sada znači »dolazak, obljetnica dolaska«, što onda podrazumijeva iščekivanje i pripravu. U počecima *adventus* znači rođenje Gospodinovo, obljetnicu njegova rođenja, zatim pripravu na taj događaj te, konačno, iščekivanje drugog Kristova dolaska. U tome kontekstu je došašće u Rimu shvaćano kao iščekivanje konačnog Kristova spasenja na kraju vremena, a koje je započelo iščekivanjem njegovog prvog dolaska. Prema tome,

Sandro Botticelli,
Rođenje Kristovo, 1500.

*Kada se u 6. st. u Rimu
javlja došašće, ono je
trajalo šest tjedana, kako
je to i danas u milanskoj
(ambrozijanskoj)
liturgiji. Međutim, u
istom stoljeću već papa
Grgur Veliki određuje
da došašće treba
imati četiri nedjelje.*

dvostruki je smisao rimskog došašća. S jedne je strane to priprava na Božić, a s druge je strane došašće radosno iščekivanje konačnog Gospodnjeg dolaska na kraju svijeta.

U tome je smislu ilustrativno što govori Ćiril Jeruzalemski, kako možemo pročitati u Službi čitanja Prve nedjelje došašća:

»Većinom je sve u Gospodina našega Isusa Krista dvojako. Dvojako je rođenje: jedno od Boga prije vjekova, drugo od Djevice na svršetku vjekova; dvojak silazak: jedan skrovit, poput rose na runo, a drugi onaj budući, očigledan. Kod prvog dolaska bio je u pelenama povit u jaslama, a kod drugoga zaodjenut će se svjetlošću kao odijelom. Kod prvoga podnio je križ i prezreo sramotu, a kod drugoga doći će

Geertgen tot Sint Jans,
Ivan Krstitelj u pustinji, 1490.

okružen vojskom anđeoskom, proslavljen. Ne ustavljamo se, dakle, samo pri prvom dolasku, već čekamo i drugi. I kao što smo pri prvom rekli: *Blagoslovljen koji dolazi u ime Gospodnje*, tako ćemo isto reći i kod drugoga, kad budemo s anđelima pošli u susret Gospodinu i klanjajući mu se klicali: *Blagoslovljen koji dokazi u ime Gospodnje*.«

Kada se u 6. st. u Rimu javlja došašće, ono je trajalo šest tjedana, kako je to i danas u milanskoj (ambrozijanskoj) liturgiji. Međutim, u istom stoljeću već papa Grgur Veliki određuje da došašće treba imati četiri nedjelje. Zanimljivo je da u istom stoljeću Grgur Turški spominje vrijeme pokore od 11. studenoga do Božića i za to bi se vrijeme postilo tri dana u tjednu, tako da se ovo razdoblje kasnije nazivalo »korizma svetoga Martina«, jer se izvan Rima na Bogojavljenje slavilo i krštenje katekumena. Konačno, i u rimskoj se liturgiji danas na Bogojavljenje sjećamo i Isusovog krštenja u Jordanu, dok je na Istoku Bogojavljenje postalo isključivo Svetkovina krštenja Gospodinova. Tako je došašće postalo nalik korizmi. Kako god bilo, u rimskoj je liturgiji prevladalo došašće od četiri tjedna.

Priprava na Božić na Istoku

Na Istoku nemamo došašća u zapadnom smislu. U bizantskom obredu se u nedjelju koja prethodi Božiću spominju »svi Oci koji su tijekom stoljeća bili Bogu mili, od Adama, sve do Josipa, zaručnika Djevičina«. Međutim, u Bizantskom obredu posti se strogo četrdeset dana prije Božića. Tako, na primjer, ne jede se ni meso ni hrana životinjskog porijekla (mlijeko, jaja), a riba se može jesti samo subotom i nedjeljom. Zanimljivo je nadalje da se u sirijskom obredu četiri ili pet nedjelja koje prethode Božiću nazivaju nedjelje navještaja: navještaj Zahariji, navještaj Mariji, pohodaenje Marijino, rođenje Ivana Krstitelja, navještenje Josipu.

Došašće u prethodnom misalu

Kao što je poznato, u prethodnom je misalu postojao samo jednogo-dišnji krug čitanja nedjeljom i svetkovinama. Osim toga bilo je samo jedno čitanje i evanđelje, a psalam zvan *gradual* bio je posve kratak. Navodimo samo evanđeoske odlomke:

PRVA NEDJELJA: *Bit će znaci na suncu i na mjesecu (Lk 21,25-33).*

DRUGA NEDJELJA: *Dočuo Ivan u tamnici za djela Kristova (Mt 11,2-11).*

TREĆA NEDJELJA: *Poslaše Židovi iz Jeruzalemu Ivanu svećenike i levite da ga zapitaju: Tko si ti? (Iv 1,19-28).*

ČETVRTA NEDJELJA: *Petnaeste godine vladanja cara Tiberija... dođe riječ Božja Ivanu, sinu Zaharijinu, u pustinji. (Lk 3,1-6).*

Spomenimo da je Treća nedjelja došašća (*Gaudete*) bila posebna, jer se tada mogla uzeti *ružičasta* liturgijska boja, slično kao i Četvrte

korizmene nedjelje (*Laetare*). O tome misal izriekom govori tek u izdanju iz 1962., međutim, tako određuje *Biskupski ceremonijar* i to ne u prvom izdanju godine 1600., nego u kasnijim izdanjima. Međutim, u službenim liturgijskim kalendarima toga vremena (»Direktorijima«) redovito je stajalo da se te nedjelje može uzeti ljubičasta ili ružičasta boja. I danas vrijedi isto pravilo. U danima preko tjedna vlastite su misne obrasce još imali kvatrena srijeda, petak i subota (što je padalo poslije Treće nedjelje došašća).

Zornice

U prethodnom je misalu izriekom stajalo da se u danima kroz tjedan u došašću načelno uzima misa prethodne nedjelje (kao što je to bilo i inače tijekom godine osim korizme, svetkovina i blagdana te osmina). Međutim, uskoro se javio običaj da se u došašću preko tjedna svakoga dana uzima zavjetna misa o Blaženoj Djevici Mariji, a koja odgovara misi koja se uzimala kvatrene srijede poslije Treće nedjelje došašća. Naime, Kongregacija obreda je u više navrata dopustila nekim krajevnim crkvama i redovima da se tijekom cijelog došašća u dane preko tjedna može uzeti ta misa: godine 1713. Kataniji, 1718. franjevcima, 1744. biskupiji Krakov, 1752. poljskim karmelićanima i kasnije mnogim drugim biskupijama. Prema ulaznoj pjesmi *Rorate caele – Rosite nebesa*, te su mise poznate kao »Rorate«, a u nas poznate jednostavno kao zornice. Prvo je čitanje bilo *Iz 7,10-15: Zaišti znak... djevica će začeti i roditi sina i nadjenut će mu ime Emanuel*. Evanđelje je bilo o navještenju: *Lk 1, 26-38: U šestom mjesecu posla Bog anđela Gabrijela*. Takve su se zornice u našim krajevima slavile svakoga dana u došašću (osim nedjeljom i svetkovinom). Liturgičar D. Kniewald u svojoj *Liturgici* kaže da se »Rorate misa običaje u nekim crkvama svakim danom pjevati«, a u njegovu *Rimskom misalu* misa se zornica navodi kao redovita za svaki dan.

Došašće u važećem misalu

Koliko točno traje došašće? Uredba *Opća načela o liturgijskoj godini i kalendaru* u br. 40 kažu: »Vrijeme došašća počinje I. Večernjom nedjelje što pada 30. studenog ili mu je bliža, a završava pred I. Večernju Božića, Rođenja Gospodnjega.« Drugim riječima, došašće treba uvijek imati četiri nedjelje, a dana koliko ispadne. Tako ove godine, budući da je Božić nedjeljom, došašće će imati četiri nedjelje i puna četiri tjedna. Sljedeće pak godine, budući da je Božić ponedjeljkom, došašće će opet imati četiri nedjelje, ali samo tri tjedna i jedan dan.

Jacob de Wit,
Navještenje Mariji, 1723.

Dvostruko značenje došašća očituje se i po svome ustroju. Prvi dio je od Prve nedjelje došašća, pa do 16. prosinca uključivo. Drugi dio započinje 17. prosinca uključivo i traje do 24. prosinca i ti su dani višeg liturgijskog stupnja. U tim su danima svi spomendani neobvezatni i slave se kao »spomendani u povlašteno vrijeme«, što znači da svećenik, ako želi, toga dana može od spomendana uzeti samo zbornu molitvu, a ostalo mora biti od dana.

Opća načela o liturgijskoj godini i kalendaru br. 39 u važećem misalu o došašću čitamo sljedeće:

»Vrijeme došašća je dvojakog značaja: vrijeme pripreme na svečanosti Božića, u kojem se slavi prvi dolazak Sina Božjeg k ljudima, a ujedno i vrijeme u koje se preko ovog spominjanja misli upravljaju na iščekivanje drugo Kristovog dolaska na svršetku vremena. Iz ova dva razloga predstavlja se vrijeme došašća kao vrijeme predanog i radosnog iščekivanja.«

Dvostruko značenje došašća očituje se i po svome ustroju. Prvi dio je od Prve nedjelje došašća, pa do 16. prosinca uključivo. Drugi dio započinje 17. prosinca uključivo i traje do 24. prosinca i ti su dani višeg liturgijskog stupnja. U tim su danima svi spomendani neobvezatni i slave se kao »spomendani u povlašteno vrijeme«, što znači da svećenik, ako želi, toga dana može od spomendana uzeti samo zbornu molitvu, a ostalo mora biti od dana.

U obnovljenoj liturgiji nedjeljna su čitanja u došašću, naravno, raspoređena u trogodišnjem krugu (»A«, »B« i »C«), dok svaki dan preko tjedna ima vlastita čitanja i to u jednogodišnjem krugu (za razliku od vremena »kroz godinu« kada su preko tjedna prva čitanja raspoređena u dvogodišnjem krugu, a evanđelje u jednogodišnjem).

U prvom dijelu došašća čitanja i molitve uglavnom govore o drugom Kristovom dolasku. U drugom dijelu čitaju se evanđeoski odlomci koji iznose događaje prije Isusova rođenja (navještaj Zahariji, Josipu, Mariji, Ivanovo rođenje, pohod Marije Elizabeti, itd.). U tome su tjednu poznate i one »O – antifone« koje su danas antifone prije »Veliča« u Večernjoj, jednako kako je to bilo i u prethodnom *Brevijaru*. Te se antifone u obnovljenoj liturgiji uzimaju također u misi kao reci za poklik Aleluja prije evanđelja.

Valja paziti kod izbora mise i svagdanjih čitanja. Naime, *Lekcionar* donosi čitanja, a *Misal* misne obrasce za svaki dan, prema danima u tjednu (tako npr. stoji: »utorak drugog tjedna došašća«) i tako sve do petka trećega tjedna došašća. Međutim, 17. prosinca pa nadalje uzimaju se čitanja naznačena po datumima. Ona imaju prednost pred prethodnim čitanjima i misnim obrascima. Npr. ako se poklopi 17. prosinca (ili bilo koji drugi dan nakon 17. prosinca) s nekim danom trećega tjedna došašća, onda 17. prosinca i dani koji slijede imaju prednost. To jednako vrijedi i za Časoslov. Ove je godine to jednostavnije, jer došašće traje puna četiri tjedna, pa nakon petka trećega tjedna došašća slijedi subota 17. prosinca.

Dvojakost došašća, odnosno dolaska Gospodina osobito se lijepo vidi u predslavlju. U Prvom predslavlju došašća koje se uzima do 16. prosinca govori se o Kristovu spasenju ostvarenom po njegovom prvom dolasku, a koje se ima dovršiti u vječnosti, o njegovu drugom dolasku:

»On (Krist) je već došao uzevši naše smrtno tijelo, ispunio pravadni Božji naum i otvorio nam put vječnoga spasenja, da bismo – kad

ponovno dođe u slavi veličanstva – napokon u očitu daru primili ono što kao obećano budno čekamo.«

Drugo predslavlje došašća koje se uzima od 17. prosinca govori više o prvom dolasku Sina Božjega, koje se pak naziva *otajstvom* to jest ne samo prošlim događajem, nego otajstvenim događajem po kojem smo spašeni, da bi se na kraju naglasilo iščekivanje njegovog konačnog dolaska.

»Njega (Krista) su naviještali svi proroci, Djevica ga Majka s neizrecivom ljubavlju nosila, Ivan mu pjesmom najavio dolazak i nazočna ga pokazao. On nam daje da se već unaprijed radujemo otajstvu njegova rođenja, da nas zateče i budne u molitvi raspjevane njemu na slavu.«

Prva čitanja u nedjeljama došašća uvijek donose mesijanski proročki navještaj. Druga čitanja govore o tome kako su se proroštva u Kristu ostvarila, te najavljuju njegov drugi dolazak. Evanđelja u sva tri kruga svake pojedine nedjelje imaju jednaku tematiku, kao što možemo vidjeti u sljedećoj shemi:

PRVA NEDJELJA: <i>Budno iščekivanje Gospodina</i>	A: Bdijte (Mt 24,37-44) B: Bdijte (Mk 13,33-37) C: Bdijte (Lk 21,25-28)
DRUGA NEDJELJA: <i>Opomena Ivana Krstitelja: Pripravite putove Gospodinu</i>	A: Pripravite put Gospodinu (Mt 3,1-12) B: Pripravite put Gospodinu (Mk 1,1-8) C: Pripravite put Gospodinu (Lk 3,1-6)
TREĆA NEDJELJA: <i>Prisutnost mesijanskih vremena. Radost</i>	A: Ozdravljenja i znakovi (Mt 11,2-11) B: Krist među nama (Iv 1,6-8.19-28) C: Dolazi jači od mene (Lk 3,10-18)
ČETVRTA NEDJELJA <i>Utjelovljenje Riječi Božje</i>	A: Navještaj Josipu (Mt 1,18-24) B: Navještaj Mariji (Lk 1,26-38) C: Navještaj Elizabeti (Lk 1,39-48)

Prva čitanja u nedjeljama došašća uvijek donose mesijanski proročki navještaj. Druga čitanja govore o tome kako su se proroštva u Kristu ostvarila, te najavljuju njegov drugi dolazak. Evanđelja u sva tri kruga svake pojedine nedjelje imaju jednaku tematiku...

Zaključak

Vrijeme došašća jest vrijeme iščekivanja. Starozavjetni su proroci naviještali i iščekivali dolazak Mesije. Kada se Sin Božji utjelovio i izvršio djelo spasenja vazmenim otajstvom svoje smrti i uskrsnuća, on je ispunio sva proroštva i donio savršeno spasenje. Međutim, kršćani su već spašeni, kršćani su već dionici božanske naravi Isusa Krista. Prema tome, Isusovo je spasenje konačno, dovršeno, ali se ono još treba posvema očitovati. To je ono – u teologiji poznato – »već, ali ne još«, upravo kako stoji u *Prvoj Ivanovoj poslanici*: »Sad smo djeca Božja i još se ne očitova što ćemo biti. Znamo: kad se očituje, bit ćemo njemu slični, jer vidjet ćemo ga kao što jest.« (1Iv 3,2) Dakle, dok radosno iščekujemo blagdan Kristova rođenja u Betlehemu, s nadom i još većom radošću iščekujemo njegov drugi dolazak kojim nas želi u potpunosti uzeti k sebi, kako nam on sam poručuje: »Kad odem i pripremim vam mjesto, ponovno ću doći i uzeti vas k sebi da i vi budete gdje sam ja.« (Iv 14,3)

Došašće – liturgijsko vrijeme »tihe pokore i ozbiljne samozataje«

ZLATKO VLAHEK

Nep. autor, *Najstariji prikaz
rođenja Gospodinova,*
Prisciline katakombe, III. st.

Uredba *Opća načela o liturgijskoj godini i kalendaru*, o vremenu došašća u br. 39 piše: »Vrijeme došašća je dvojakog značenja: vrijeme pripreme za svečanosti Božića, u kojima se slavi prvi dolazak Sina Božjega k ljudima, a ujedno i vrijeme u koje se preko ovoga spominjanja misli upravljaju na iščekivanje drugog Kristova dolaska na svršetku vremena. Iz ova dva razloga predstavlja se vrijeme došašća kao vrijeme predanog i radosnog iščekivanja«.

Drugi vatikanski sabor stavio je teološki naglasak na dvije komponente liturgijskog vremena došašća: naglašava pripravu za Božić kao prvi dolazak Sina Božjega, ali i drugi dolazak koji se iščekuje u radošću, predanom i pripravnim iščekivanju. Upravo ove dimenzije karakterizirale su ranokršćanske generacije vjernika, koje su ovo razdoblje pripreme za Božić, kako nam svjedoče liturgijski izvori drevnih molitava iz sakramentara, ispuštali bilo koji aspekt pokore ili pokornički način pripreme za svetkovinu Rođenja Gospodina našega Isusa Krista. Pravo je pitanje, odakle onda svijest koja živi u vjernicima da i danas ovo liturgijsko razdoblje karakterizira određeni oblik pokore, koja podsjeća na pripravno pokorničko razdoblje korizme kao put pripreme za svetkovinu uskrsnuća Gospodina našega Isusa Krista?

Slavljenje liturgijskog vremena došašća u ljubičastoj boji kroz svoj simbolizam govori da su se određene pokorničke dimenzije pretkoncilske obnove ovog liturgijskog vremena zadržale i danas. Tome svjedoči ispuštanje *Slave* u euharistijskom slavlju, jednako kao i ispuštanje *Tebe Boga hvalimo* u Službi riječi časoslova. Sve to simbolično podsjeća na liturgijsko korizmeno vrijeme.

U predkoncilskom liturgijskom manualu *Liturgika* (1937.) D. Kniewalda o bogoslužju u došašću nailazimo: »Došašće je vrijeme pouzdane nade i radosnog iščekivanja dolaska Gospodinova, vrijeme tihe pokore i ozbiljne samozataje: »O dolasku višnjeg Kralja, ljudi, očistimo srca svoja da dostojno pohitimo njemu u susret: doista, evo, doći će, neće zakasniti« (Ant. 3. Službe čitanja Treće nedjelje Došašća)«. Izdvajajući opisne riječi za liturgijsko vrijeme došašća kao vrijeme »tihe pokore i ozbiljne samozataje«, željeli bismo u ovom kratkom oglednom radu predstaviti povijest nastanka i značenje pokorničke dimenzije liturgijskog vremena došašća.

Podrijetlo i razvoj došašća

U liturgijskim izvorima nalazimo kako se naziv *adventus* »dolazak« odnosi na pripralni period, ali jednako tako na asketsko-liturgijsku dimenziju spomendana rođenja Kristova, ne ispuštajući eshatološku dimenziju njegova drugog dolaska na zemlju, završne paruzije. Analizirajući tekstove drevnih liturgijskih izvora, nalazimo da u sadržaju ističu i naglasak stavljaju na prvi Isusov dolazak. Tekstovi koji se odnose na drugi Isusov dolazak pretežno su galikanskog podrijetla, s evanđeoskim perikopama o svršetku svijeta, sveopćem sudu koji upućuju na pokoru sv. Ivana Krstitelja, vjerojatno su kasnijeg datuma, pod utjecajem rigoroznog shvaćanja življenja kršćanskog života.

Na Istoku, navodni tragovi (nađeni početkom 5. stoljeća, no još uvijek ostaju dvojbeni) upućuju kako je Božiću prethodila dvostruka komemoracija podijeljena u nedjelje: jedna koja je obilježavala Bogorodicu Mariju u svjetlu njezina božanskog majčinstva, a druga sv. Ivana Krstitelja u njegovom poslanju poziva na obraćenje.

Na Zapadu, u Španjolskoj i južnoj Galiji, nalazimo sigurnije podatke o došašću, koje bismo mogli pripisati galikanskim izvorima, s asketsko-pokorničkom podlogom. Tekst koji se pripisuje svetom Hilariju (338.), potvrđen od sabora u Zaragozi (381.), spominje pripravno razdoblje u trajanju od tri tjedna za blagdan, ali ne Božića, već Bogojavljenja, *paronosia* u tijelu, što se povezuje sa svećanim krštenjem novoobraćenika, koje se u španjolsko-galikanskim crkvama, prema istočnjačkom običaju, odvijalo toga dana. Spomenuti

Tekstovi koji se odnose na drugi Isusov dolazak pretežno su galikanskog podrijetla, s evanđeoskim perikopama o svršetku svijeta, sveopćem sudu koji upućuju na pokoru sv. Ivana Krstitelja, vjerojatno su kasnijeg datuma, pod utjecajem rigoroznog shvaćanja življenja kršćanskog života.

Nep. autor, *Posljednji sud*,
Reljef u luneti portala bamberške
katedrale sv. Petra i sv. Jurja, 1230.

Najstariji liturgijski izvori na Zapadu, Gelazijev i Grgurov sakramentar svjedoče nam svojim misnim obrascima o postojanju četiri nedjelje došašća, no svakako znamo da je prije reforma pape Grgura Velikog koji je živio krajem šestog stoljeća, liturgijsko razdoblje došašća obuhvaćalo šest tjedana, što se ponegdje zadržalo u kasnijim stoljećima u Španjolskoj i Galiji.

Sabor (kanon br. 4) govori o dužnosti svih vjernika da svaki dan tog pripravnog razdoblja odlaze u crkve. I danas ostaje otvoreno pitanje je li to bila liturgijska ili asketska priprava.

Sveti Grgur Tourški (593.) ukazuje na usporednost pripreme za Božić s onom pripreme za Uskrs, promatrajući advent kao drugu korizmu. U svome govoru, navodeći svog prethodnika Perpetuusa (490.), on izvještava kako je njegov prethodnik ustanovio post »... koji se i danas čuva kod nas u pisanom obliku, čiji je redosljed ovdje ... od blagdana sv. Martina do Rođenja Gospodinova tri puta u tjednu obdržava se post«. U spomenutom pismu nalazimo po prvi puta da razdoblje pripreme pred svetkovinu Božića traje šest tjedana, od blagdana sv. Martina do Božića. Obdržavanje ovog šestotjednog posta potvrđeno je na saboru u Toursu (576.) i na saboru u Maconu (583.). Oni potvrđuju da se u ovom vremenu, druge, četvrte i šeste subote treba postiti, a žrtve treba prikazivati jednako kao u razdoblju korizme.

Drevni misal iz Bobbia, sadrži tri misna obrasca galikanske liturgije: *In adventum Domini*, koji u svojim teološkim tekstovima naglašavaju strašan prizor posljednjeg suda te dužnost vjernika koji su pozvani na budnost dok čekaju Gospodinov dolazak. Pretpostavlja se da se galikanska liturgija proširila i na sjevernu Italiju, jer u tekstu sv. Maksima iz Torina (423.) kojim se obraća svojim vjernicima, piše: »dakle, braćo, dok iščekujemo rođenje Gospodinovo, očistimo svoju savjest od svake nečistoće«. No, ne spominje konkretne načine te pripreme. Vrijedan liturgijski izvor koji nam svjedoči o pokorničkoj dimenziji liturgijskog pripravnog vremena za svetkovinu Gospodinova rođenja jesu četrdeset molitava Ravenskog svitka, u kojima se nalaze citati iz propovijedi sv. Petra Krizologa (450.Li) koji govore o povijesti spasenja u otajstvu utjelovljenja.

Najstariji liturgijski izvori na Zapadu, Gelazijev i Grgurov sakramentar svjedoče nam svojim misnim obrascima o postojanju četiri nedjelje došašća, no svakako znamo da je prije reforma pape Grgura Velikog koji je živio krajem šestog stoljeća, liturgijsko razdoblje došašća obuhvaćalo šest tjedana, što se ponegdje zadržalo u kasnijim stoljećima u Španjolskoj i Galiji.

U razdoblju šestotjedne pripreme pred svetkovinu rođenja Gospodinova, slavi(o) se blagdan sv. Martina (11. studenog), te poprimajući oblik četrdesetodnevne pripreme, ovo razdoblje u osmom stoljeću nalazimo u Španjolskoj, Italiji i Britaniji pod nazivom *Korizma sv. Martina*. Ambrozijanska liturgija ovaj naziv zadržala je do današnjeg dana. Zanimljivo je svratiti pogled na franjevačku duhovnost. U trećem poglavlju Potvrđenog pravila sv. Franje Asiškog (1223.), u poglavlju koje u cijelosti govori o postu i molitvi, sv. Franjo nalaže svoj braći da poste od svetkovine Svih svetih do Božića. Ovaj »franjevački pokornički pogled« pripreme za Božić, odraz je vremena u kojem je sv. Franjo živio, a ostao je oživotvoren i danas u *Potvrđenom pravilu Manje braće*.

Teološko-asketski naglasci došašća

Panoramski kronološki pregled nastanka liturgijskog razdoblja došašća, pomogao nam je uvidjeti da glavni naglasak stavljen na radosno iščekivanje drugog dolaska i rođenja Gospodina Isusa Krista, kroz povijesna razdoblja zadobija pokorničku dimenziju. Sjedinjenost otajstva Utjelovljenja i Paruzije, teologija crkvenih otaca promatra kao jednu cjelinu, o čemu nam i drevni liturgijski izvori svjedoče, ali i zrače upravo tom duhovnošću. Osim misnih obrazaca, valja paralelno promatrati izbor biblijskih čitanja koja naglašavaju temu otkupljenja čovječanstva koje je započelo u Isusu Kristu te se dovršava o njegovom drugom dolasku. Mnogovrsne slike koje izražavaju otkupljenje su različita ozdravljanja, oslobođenja sužnja ili kao novi izlazak. Liturgijsko vrijeme došašća, kao vrijeme koje poziva na budnost sadrži u sebi poziv na unutarnje obraćenje i obnovu u slikama novog Jeruzalema, uskrsnuća mrtvih ili općeg spasenja. Biblijski tekstovi koji prate došašće oslikavaju se u proroku Izaije, s pogledom na Krista u kojem dolazi ispunjenje Božje ljubavi prema vjernicima. Lako je razumjeti da se povijesna dimenzija s jedne strane i budno iščekivanje Gospodinova dolaska s druge strane, sjedinjuju u jednu živu, radosnu duhovnost koja uključuje čežnju za zajedništvom s Gospodinom, ali i bližnjima.

Uobičajeno je da se iščekivanje i poziv na budnost odnosi isključivo na neku bližu ili daljnju budućnost, no u kršćanstvu se, za razliku od svjetovnog pogleda, ove dvije stvarnosti stapaju u jedan pogled, jednu zbilju, koja se slavi na sakramentalan i znakoviti način, hodočasteći kroz život sa sviješću da je iščekivanje Božje djelo u nama samima.

Liturgijski testovi Rimskog misala Pavla VI., u molitvama kroz došašće ističu dvojako iščekivanje, što u pozadini duboko podsjeća na novozavjetnu parabolu o budnim slugama i djevicama. Primjer tome jest Drugo predslavlje došašća koje kaže: »da nas zateče i budne u molitvi i raspjevine njemu na slavu«. Iz molitvenih obrazaca očituje se poziv na budnost i molitvu, ali u radosnom raspoloženju. U tom ozračju i danas treba shvaćati ispuštanje *Slave* u liturgijskom vremenu došašća, a ne u srednjovjekovnom koje je zaodjeveno isključivo pokorničkom dimenzijom, nego da bi još više i svečanije *Slava* odjeknula u misi polnoćki. Jednako tako i u biblijskim tekstovima koji nam stavljaju na razmatranje temu posljednjeg suda, dijeljenje dobrih od zlih, važno je naglasak staviti na onima koji se pripravlja u budnosti dobrim djelima, ne na onima koji su opisani kao zli i nevaljani. Budne sluga i mudre djevice su svi oni koji su svojim životom »sol zemlje i svjetlo svijeta« u današnjem vremenu, jer liturgijsko vrijeme došašća jest cjelokupni život vjernika: od rođenja do susreta licem u lice s Gospodinom.

Liturgijski testovi Rimskog misala Pavla VI., u molitvama kroz došašće ističu dvojako iščekivanje, što u pozadini duboko podsjeća na novozavjetnu parabolu o budnim slugama i djevicama. Primjer tome jest Drugo predslavlje došašća koje kaže: »da nas zateče i budne u molitvi i raspjevine njemu na slavu«.

Duhovnost došašća

Liturgijsko vrijeme došašća uvodi nas u promatranje našega života kao hodočašća prema susretu licem u lice Gospodina koji dolazi. Sada hodamo kroz tamu vjere, ali jednoga dana promatrat ćemo Krista u sjaju njegove slave (molbenica večernje drugog utorka došašća). To je nada koja održava hodočašće našega života. Nada je poput blagog vjetra koji pomaže marljivom napredovanju hodočasničke lađe našega života. U kršćanskom životu prednost ima vjera, ali primat ima nada jer, vjera ne posjeduje u potpunosti zbilje predmet vjerovanja, već s pouzdanjem čeka da ga zauzme i obuhvati.

Nada došašća proteže se preko horizonta mesijanskih obećanja i utješnog pogleda Spasiteljevog kraljevstva pravde i ljubavi. To je radosna, strpljiva i pouzdana nada. Kršćanska vjera utemeljena je na »radosnoj vijesti« posijanoj u mračnom i vrlo često krvavom tlu povijesti. U kršćanskom hodočasničkom životu ne nedostaju ni trnoviti ni zakršeni putevi, a ipak imamo čvrsti cilj, stići do »dana

Nada došašća proteže se preko horizonta mesijanskih obećanja i utješnog pogleda Spasiteljevog kraljevstva pravde i ljubavi. To je radosna, strpljiva i pouzdana nada. Kršćanska vjera utemeljena je na »radosnoj vijesti« posijanoj u mračnom i vrlo često krvavom tlu povijesti. U kršćanskom hodočasničkom životu ne nedostaju ni trnoviti ni zakršeni putevi, a ipak imamo čvrsti cilj, stići do »dana Krista Isusa« (Fil 1,6: drugo čitanje treće nedjelje C) koji daje smisao cjelokupnom putu.

Michelangelo Merisi da Caravaggio,
Rođenje Kristovo, 1609.

Krista Isusa« (Fil 1,6: drugo čitanje treće nedjelje C) koji daje smisao cjelokupnom putu. U iščekivanju objave toga dana, dolaska Gospodinova, moramo »sabrano i s ljubavlju živjeti na ovome svijetu« (molbenica jutarnje druge nedjelje došašća). Kako nas podsjeća sveti Ciprijan, naša nada mora biti strpljiva i ustrajna: »Moramo dakle imati strpljivosti i ustrajnosti, draga braćo, da, prepušteni nadi istine i slobode, doista dođemo do istine i slobode« (drugo čitanje Službe čitanja prve subote došašća).

Liturgijsko vrijeme došašća, kao i sav kršćanski život, nalazi se u iščekivanju ispunjenja događaja: spasonosnu objavu »Onoga koji jest, koji bijaše i koji dolazi« (Otkr 1,8). Želja za spasenjem čovjeka ne smije se živjeti u pasivnom i neangažiranom očekivanju, nego u aktivnom pokretanju svake pozitivne snage koja je u stanju izgraditi onu budućnost čije prve plodove možda možemo tek nazrijeti. Crkva i sve stvorenje teže punom ostvarenju spasenjskog plana. Upravo to iščekivanje drži napetim uže kršćanskoga opredjeljenja i osvjetljava budućnost prema kojoj sadašnjost teži.

Došašće, osobito u razdoblju od 17. prosinca nadalje, slavi Božju prisutnost u povijesti spasenja: Onoga koga je Djevica začela te rađa i danas »Evo, začet će djevica i roditi sina i nadjenut će mu ime Emanuel – s nama Bog« (Iz 7,14).

Gospodin Isus nije daleko od onoga koji ga iskrenim srcem traži (molbenica Večernje prvog i trećeg utorka), nije nepoznat svijetu, nego je prisutan među nama (usp. molbenica Jutarnje prvog i trećeg četvrtka), Bog s nama, u svakodnevnom životu povijesti i u licima braće. Ova prisutnost je zahtjevna prisutnost: ona ne želi samo uspoređivati, ona također namjerava biti poticaj za zalaganje, napredak, ali i poziv na djelovanje. Kršćanin je pozvan naviještati i svjedočiti tu prisutnost u svijetu (molbenica jutarnje drugoga ponedjeljka). Stoga se povijest spasenja piše kao jedinstveni kontinuirani zaplet na kojem Bog i čovjek zajedno stvaraju.

Zaključak

Liturgijsko vrijeme došašća u svom značenju slavi dolazak Gospodina našega Isusa Krista istovremeno uključujući onaj eshatološki drugi dolazak. Iščekivanje, kao put radosne pripreme obilježen je vjerom i nadom u Emanuela, koji je s nama Bog. Od prvih stoljeća ova svijest karakterizirala je kršćane u pripravnim razdobljima koje je kasnije zadobilo asketsko-pokorničku dimenziju, što se i danas u bogoslužju potvrđuje u nekim preostalim tragovima predkoncilske obnove. Teološki naglasci koji u ovom liturgijskom vremenu pozivaju na budnost i pripravnost, kao temeljne oznake uključuju i određene prakse pobožnosti koje pomažu u dubljem proživljavanju ovog vremena. Jer, kako bi inače razumjeli naš hrvatski običaj slavljenja misa zornica u došašću, koje su živući primjer tihog i samozatajenog načina slavljenja vazmenih otajstava, ako ne bismo uključili dimenziju askeze i pokore?

Liturgijsko vrijeme došašća, kao i sav kršćanski život, nalazi se u iščekivanju ispunjenja događaja: spasonosnu objavu »Onoga koji jest, koji bijaše i koji dolazi« (Otkr 1,8). Želja za spasenjem čovjeka ne smije se živjeti u pasivnom i neangažiranom očekivanju, nego u aktivnom pokretanju svake pozitivne snage koja je u stanju izgraditi onu budućnost čije prve plodove možda možemo tek nazrijeti.

Pastoral došašća

MARIO KOPJAR

*Zajednica Isusovih
vjernika, živeći vrijeme
došašća u budnosti i
spremnosti da bi dočekala
Zaručnika koji iznenada
dolazi, te radeći na
svojem spasenju, pozvana
je živjeti stavove bitne za
evanđeoski izričaj života:
radosno iščekivanje,
obraćenje, nadu.
Iščekivanje je spomen
prvoga dolaska Spasitelja
u naše smrtno tijelo, ali
i drugi slavni dolazak
na dan koji ne znamo.*

Bog, sama ljubav, ispunjajući svoja obećanja, dolazi čovjeku da bi ga spasio u Isusu Kristu, u kojemu se otkriva Očevo lice (Iv 14,9). Nakon svoje smrti, pošto uskrsnu od mrtvih, došao je u proslavljenom tijelu te se očitovao i objavio apostolima i svjedocima koje je Bog izabrao da propovijedaju i svjedoče o njemu – Onome koji će doći u slavi suditi žive i mrtve (usp. Dj 10, 40-42). Prvi dolazak u tijelu i očitovanje učenicima nakon Uskrsa temelj su velike sigurnosti da će se Gospodin vratiti na kraju vremena.

Očekujući njegov slavni dolazak

Zaziv *Marana-tha* »Dođi, Gospodine!«, koji Crkva u vremenu došašća (adventa) povazan ponavljajući upućuje svome Gospodinu, kako bi očima srca učenika još jednom vidjela njegovo lice puno ljubavi, njegove ruke probodene za nas i njegovo srce koje nas ljubi, ukazuje na prisutnost Gospodina po sakramentima, osobito euharistiji u kojoj Isus sam sebe čini našom hranom za vječni život. »Podignut sa zemlje, Krist je uistinu sve privukao k sebi (Iv 12, 32); uskrsnuvši pak od mrtvih (Rim 6, 9), poslao je na učenike svoga Duha ožiljavatelja te je po njemu ustanovio svoje Tijelo, koje je Crkva, kao sveopći sakrament spasenja. Sjedeći zdesna Ocu, on neprekidno djeluje u svijetu kako bi ljude priveo k Crkvi i tješnje ih povezao sa sobom te ih učinio dionicima svojega slavnog života tako što ih hrani vlastitim Tijelom i Krvlju. Obnova, dakle, koju kao obećanu očekujemo, već je započela u Kristu i napreduje u slanju Duha Svetoga te se po njemu nastavlja u Crkvi...« (LG 48). Krist, snagom svoga Duha djeluje u srcima ljudi, ne samo da pobuđuje želju za budućim svijetom, nego i nadahnjuje, pročišćava i očvršćuje njihove plemenite želje kako bi zemaljski život bio čovječniji (usp. GS 38). Ako je pastoralna zauzetost vođena i prosvjetljena ovom poticajnom perspektivom, onda će u liturgiji vremena došašća pronaći način i priliku za izgradnju vjernika.

Zajednica Isusovih vjernika, živeći vrijeme došašća u budnosti i spremnosti da bi dočekala Zaručnika koji iznenada dolazi, te radeći na svojem spasenju, pozvana je živjeti stavove bitne za evanđeoski izričaj života: radosno iščekivanje, obraćenje, nadu. Iščekivanje je spomen prvoga dolaska Spasitelja u naše smrtno tijelo, ali i drugi

Michelangelo Merisi da Caravaggio,
Ivan Krstitelj, 1604.

Bog dolazi u čovjekov svijet, u ovo naše vrijeme i u ove naše prostore. Zbog toga u Crkvi često odjekuje poziv na obraćenje, na koje liturgija poziva glasom proroka (Mt 3,2). Čovjek treba najprije biti svjestan svoje grješnosti. Da bi ušao u dinamiku obraćenja – pokore, bitno je da dođe do autentične spoznaje osobnog Boga s kojim je u odnosu, Boga koji je već sam po sebi zajedništvo u ljubavi: Otac, Sin i Duh Sveti.

slavni dolazak na dan koji ne znamo. Bog dolazi u čovjekov svijet, u ovo naše vrijeme i u ove naše prostore. Zbog toga u Crkvi često odjekuje poziv na obraćenje, na koje liturgija poziva glasom proroka (Mt 3,2). Čovjek treba najprije biti svjestan svoje grješnosti. Da bi ušao u dinamiku obraćenja – pokore, bitno je da dođe do autentične spoznaje osobnog Boga s kojim je u odnosu, Boga koji je već sam po sebi zajedništvo u ljubavi: Otac, Sin i Duh Sveti. Obraćenje je stav priprave za Kristov dolazak, a dolazak Božji u Kristu zahtijeva neprestano obraćenje, budno čekanje i spreman susret s njim.

Kao putujuća Crkva, navješćujući Gospodinovu smrt, slaveći njegovo uskrsnuće te iščekujući njegov slavni dolazak, uključeni smo u povijest koja završava u vječnosti. Stoga se zaziv »Dođi, Gospodine!« (Marana-tha), odnosi izravno na uskrslog Gospodina (na aramejskom *mar*), a u kontekstu liturgije došašća posebno se

Annibale Carracci,
Uskrsnuće Kristovo, 1593.

Stoga se zaziv »Dođi, Gospodine!« (Maranatha), odnosi izravno na uskrslog Gospodina (na aramejskom mar), a u kontekstu liturgije došašća posebno se odnosi na Kristov povratak u slavi, da obnovi svoje Kraljevstvo, što svakog dana predsjedatelj euharistijskog slavlja izgovara u obredu pričesti nakon molitve Oče naš...

odnosi na Kristov povratak u slavi, da obnovi svoje Kraljevstvo, što svakog dana predsjedatelj euharistijskog slavlja izgovara u obredu pričesti nakon molitve Oče naš: »...da s pomoću tvoga milosrđa budemo svagda i slobodni od grijeha, i sigurni od svakoga nereda: čekajući blaženu nadu: dolazak Spasitelja našega Isusa Krista«, a narod zaključi molitvu poklikom: »Jer tvoje je kraljevstvo i slava i moć u vjekove!« (RM 126). Izraz *Marana* upućuje u isto vrijeme na Kristovo otkupiteljsko djelo i na njegov slavni dolazak. »Euharistija je smještena na liniji koja ide od Kristova pashalnog otajstva do paruzije, tako da pashalno otajstvo produžuje, a paruziju anticipira. Iz suodnosa tih dviju stvarnosti, bogoslužje dobiva svoju puninu.« (Mariano Magrassi, *Vivere l'eucaristia*, Noci, 1975.)

Došašće industrijskog i potrošačkoga društva

Liturgija došašća ispunja srca radosnom nadom »...da spasenje koje je Krist već ostvario i milosne zbilje prisutne u svijetu dođu do svoje zrelosti i punine, zbog čega će se obećanje preobraziti u posjedovanje, vjera u gledanje i: 'bit ćemo njemu slični, jer vidjet ćemo ga kao što jest'« (1Iv 3,2; DPPL 96) .

Kršćanska zajednica živi u dimenziji trajne kontemplacije, okrećući nadu prema novom nebu i novoj zemlji koje Gospodin dolazi uspostaviti. Dok nam došašće otkriva istinske, duboke i tajanstvene dimenzije Božjeg dolaska, ono također podsjeća na misijsko zalaganje Crkve i svakog kršćanina za dolazak kraljevstva Božjega. Navještaj Evanđelja svim narodima bitno je utemeljen na otajstvu dolaska Krista, čovjeka darovanog od Oca.

Suvremeno društvo nas je naviklo da došašće doživljavamo samo kao pripremu za svetkovinu Rođenja Gospodnjeg, kojom se slavi Isusov dolazak u povijest. Ne smijemo zanemariti da se ovo vrijeme, u našem industrijskom i potrošačkom društvu, poklapa s dominacijom materijalne stvarnosti i teatralnosti »adventskog vremena«, čija scena i predstava moraju ugodno izgledati za opušten i bezbrižan osjećaj provedenih dana oko završetka stare i početka nove građanske godine. Zbog toga je potrebna pastoralna zauzetost kako bi se prenijele vrijednosti koje se odnose na eshatološku viziju života. Došašće, sa svojom porukom iščekivanja i nade u dolazak Gospodinov, mora oblikovati kršćanske zajednice i pojedine vjernike, kako nam prolazne manifestacije ne bi zatvorile pogled od vječnih ljepota.

Direktorij o pučkoj pobožnosti i liturgiji iz 2003. godine naglašava da »Pučka pobožnost po svome intuitivnom shvaćanju kršćanskoga otajstva može djelotvorno pridonijeti očuvanju nekih vrijednosti došašća koje su ugrožene običajem da se priprema za Božić rješava 'trgovačkom operacijom', s tisuću ispraznih prijedloga proizašlih iz konzumerističkog društva. Pučka pobožnost shvaća da se rođenje Gospodnje ne može slaviti, osim u ozračju trijeznosti, umjerenosti i radosne jednostavnosti te sa stavom solidarnosti prema siromašnima i onima koji su na rubu društva. Iščekivanje Spasiteljeva rođenja čini nas osjetljivima za vrijednost života i za dužnost da ga se poštuje i brani od njegova začeca; ono također uviđa da se ne može dosljedno slaviti rođenje onoga 'koji će spasiti svoj narod od grijeha njegovih' (Mt 1,21) bez napora da se od sebe samih odstrani zlo grijeha, živeti u budnu iščekivanju onoga koji će ponovno doći na kraju vremenâ.« (DPPL 105).

Adventsko vrijeme u srcima vjernika budi poseban osjećaj radosti zbog slavlja Isusova rođenja, no ponekad može činiti da podlijevamo sve širim ponudama i načinima vlastite zabave, u kojima nema duha radosnog iščekivanja slavlja rođenja djeteta Isusa, nego postoji samo *duha* (miris, u kajkavskom govoru) poslastica i

Suvremeno društvo nas je naviklo da došašće doživljavamo samo kao pripremu za svetkovinu Rođenja Gospodnjeg, kojom se slavi Isusov dolazak u povijest. Ne smijemo zanemariti da se ovo vrijeme, u našem industrijskom i potrošačkom društvu, poklapa s dominacijom materijalne stvarnosti i teatralnosti »adventskog vremena«, čija scena i predstava moraju ugodno izgledati za opušten i bezbrižan osjećaj provedenih dana oko završetka stare i početka nove građanske godine.

zabavnih programa po kojima se jedino pamte ovi dani. No, ipak draži su nam dani koji se pamte još od početka XVII. st., kad se rodila ideja izrade adventskog vijenca od zimzelenih grančica s naglaskom na svijeće koje svojom simbolikom svjetla predstavljaju Isusa – Svjetlo koje je došlo na svijet. Taj duh vremena i danas živi, a ugodan miris grančica i voska ne prestaje se širiti niti izvan adventskog vremena, jer on ostaje, ne samo zapamćen, nego u srcu nošen i vjerom življen.

Adventski vijenac

U obiteljima i župnim zajednicama raširen je običaj izrade adventskog vijenca, simbola iščekivanja Gospodina, brižno izrađenog od zimzelenih grana u obliku kruga na kojem su raspoređene četiri svijeće, od kojih tri ljubičaste i jedna ružičasta, te na taj način ističu liturgijske boje u došašću. Prema liturgiji, ljubičasta boja označava pokoru, obraćenje i nadu te se koristi u vrijeme došašća i korizme. Svijeća ružičaste boje pali se na treću nedjelju došašća, zvanu *Gaudete* (radujte se!), kada svećenik oblači ružičasto ruho da bi se naglasilo radosno iščekivanje skorog Kristova dolaska.

Svijeće na adventskom vijencu predstavljaju čudo stvaranja, sjaj Objave kroz Zakon i Proroke te dar prisutnosti vječne Riječi u ljudskom tijelu. Njihovo postupno paljenje kroz četiri nedjelje do Božića znak je puta koji se prolazi u budnosti i radosti, na kojem prepoznajemo da nas Bog uvijek iznova stvara, govori nam, posjećuje nas. Svaka upaljena svijeća usred tame podsjeća na spasenje koje je Isus Krist donio u život svakog kršćanina.

Kružni oblik vijenca upućuje na oblik koji nema početka ni kraja, što je znak jedinstva, punine, vječnosti, božanskog. Kao prsten (krug), tako i vijenac, znak je vjernosti, odnosno, Božje vjernosti obećanjima. Kružni oblik, nadalje, ukazuje na sunce i njegov godišnji ciklus, neumornu i neiscrpnu moć. Vijenac je poput krune, te je simbol kraljevstva i pobjede (u starom Rimu bio je običaj plesti lovorov vijenac koji bi se stavljao na glavu pobjednika igara ili rata), a kao takav služi kao spomen na skoro rođenje Isusa, kralja koji će nadvladati tamu snagom svoga svjetla.

Kružni oblik vijenca čine zimzelene grane jele ili bora koje simboliziraju život i nadu koja nikada ne prestaje i postaje vječna, a njihov miris smole znak su životnosti Crkve i svjedoče o želji i entuzijazmu s kojim zajednica iščekuje svoga Gospodina. Iz tog razloga adventski vijenac ne može biti izrađen od drugih materijala kao što su keramika, terakota, gips... Grančice od kojih se plete vijenac također podsjećaju na Isusov ulazak u Jeruzalem – kada je bio dočekan grančicama sa stabla koje su ljudi prostirali po putu u znak pozdrava kralju i mesiji: »Hosana Sinu Davidovu! Blagoslovljen Onaj koji dolazi u ime Gospodnje! Hosana u visinama!« (Mt 21, 1-11).

Adventski vijenac (promjera oko 50-60 cm) sa četiri velike svijeće koje nisu previsoke, postavlja se u crkvama uz ambon, a u vlastitim domovima (promjera oko 30 cm), na središnji stol ili posebno mjesto kako bi se potaknulo okupljanje i unutarnja sabranost onih koji sudjeluju u obredu paljenja svijeća (Obred blagoslova adventskog vijenca ili panja, i obred paljenja četiriju svijeća, *Živo vrelo* 12/2014), čija svjetlost iz tjedna u tjedan postaje sve intenzivnija do sjaja koji karakterizira svetu noć. Kod izrade adventskog vijenca, dobro je razmišljati o mogućnosti simboličkog povezivanja dvaju liturgijskih vremena te u središte vijenca postaviti malu praznu kolijevku ili slamu na koju će se na Badnjak postaviti kip djeteta Isusa.

Svijeće, čija nas postupno jača svjetlost i toplina raduju, ipak nikada ne bi trebalo ostavljati predugo upaljene, a posebno noću, kako bismo izbjegli moguće požare. U došašću i uvijek u životu treba biti budan!

LITURGIJSKI KALENDAR

STUDENI

27 N PRVA NEDJELJA DOŠAŠĆA

28 P Svagdan: Iz 4,2-6; Ps 122,1-9; Mt 8,5-11

29 U Svagdan: Iz 11,1-10; Ps 72,1-2.7-8.12-13.17; Lk 10,21-24

30 S **SV. ANDRIJA APOSTOL**, *blagdan*: vl.: Rim 10,9-18; Ps 19,2-5; Mt 4,18-22

PROSINAC

1 Č Svagdan: Iz 26,1-6; Ps 118,1.8-9.19-21.25-27a; Mt 7,21.24-27

2 P Svagdan: Iz 29,17-24; Ps 27,1.4.13-14; Mt 9,27-31

3 S **Sv. Franjo Ksaverski**, prezbiter, *spomendan*: od dana: Iz 30,19-21.23-26; Ps 147,1-6; Mt 9,35-38; 10,1.6-8

4 N DRUGA NEDJELJA DOŠAŠĆA

5 P Svagdan: Iz 35,1-10; Ps 85,9ab.10-14; Lk 5,17-26

6 U Svagdan; *ili*: Sv. Nikola, biskup: Iz 40,1-11; Ps 96,1-3.10ac.11-13; Mt 18,12-14

7 S **Sv. Ambrozije**, biskup i crkveni naučitelj, *spomendan*: od dana: Iz 40,25-31; Ps 103,1-4.8.10; Mt 11,28-30

8 Č BEZGRJEŠNO ZAČEĆE BL. DJEVICE MARIJE

9 P Svagdan; *ili*: Sv. Juan Diego Cuauhtlatoatzin: Iz 48,17-19; Ps 1,1-4.6; Mt 11,16-19

10 S **Bogoslužje kvatri** (u zahvalu Bogu za njegova dobročinstva). Po izboru iz *Prigodnih i zavjetnih čitanja* (str. 179.-189.): Kol 3, 12-17; Ps 145, 2-11; Lk 17, 11-19

11 N TREĆA NEDJELJA DOŠAŠĆA

12 P Svagdan; *ili*: Bl. Dj. Marija Guadalupska:

Br 24,2-7.15-17a; Ps 25,4-5ab.6-7bc.8-9; Mt 21,23-27

13 U **Sv. Lucija**, djevica i mučenica, *spomendan*: od dana: Sef 3,1-2.9-13; Ps 34,2-3.6-7.17-19.23; Mt 21,28-32

14 S **Sv. Ivan od Križa**, prezbiter i crkveni naučitelj, *spomendan*: od dana: Iz 45,6b-8.18.21b-25; Ps 85,9ab.14; Lk 7,18b-23

15 Č Svagdan: Iz 54,1-10; Ps 30,2.4-6.11-13; Lk 7,24-30

16 P Svagdan: Iz 56,1-3a.6-8; Ps 67,2-7; Iv 5,33-36

17 S Svagdan: Post 49,2.8-10; Ps 72,1-4b.7-8.17; Mt 1,1-17

18 N ČETVRTA NEDJELJA DOŠAŠĆA

19 P Svagdan: Suci 13,2-7.24-25a; Ps 71,3-6b.16-17; Lk 1,5-25

20 U Svagdan: Iz 7,10-14; Ps 24,1-4b.5-6; Lk 1,26-38

21 S Svagdan; *ili*: Sv. Petar Kanizije, prezbiter i crkveni naučitelj: Pj 2,8-14 (*ili*: Sef 3,14-18a); Ps 33,2-3.11-12.20-21; Lk 1,39-45

22 Č Svagdan: 1Sam 1,24-28; Otp. pj.: 1Sam 2,1.4-7.8abed; Lk 1,46-56

23 P Svagdan; *ili*: Sv. Ivan Kentijski, prezbiter:

Mal 3,1-4.23-24; Ps 25,4-5ab.8-10.14; Lk 1,57-66

24 S Svagdan: Jutarnja misa: 2Sam 7,1-5.8b-12.14a.16; Ps 89,2-5.27.29; Lk 1,67-79

Prva nedjelja došašća

27. studenoga 2022.

ULAZNA PJESMA

K tebi, Gospodine,
uzdižem dušu svoju, u
tebe se uzdam, Bože moj:
ne daj da se postidim, da
se ne vesele nada mnom
dušmani! Koji se u tebe
udaju, postidjet se neće.
(Ps 25, 1-3)

ZBORNA MOLITVA

Svemoguću Bože, mi s
vjerom iščekujemo Kristov
dolazak. Udijeli, molimo te,
da mu idemo ususret
pravednim životom te nas,
kad dođe, postavi sebi s
desne i uvede u kraljev-
stvo nebesko.
Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Gospodine, prinosimo ti
ovaj kruh i vino, dar tvoje
dobrote. U ovoj službi
pretvaraš ih u sakrament
svoga Sina: daj da nam
on bude dar vječnog
otkupljenja.
Po Kristu.

PRIČESNA PJESMA

Gospodin će dati sreću, i
zemlja naša urod svoj.
(Ps 85, 13)

POPRIČESNA MOLITVA

Gospodine, daj da nam
bude na korist slavljenje
ovih otajstava: po njima
nas u prolazu zemaljskim
životom nauči ljubiti
nebeska dobra.
Po Kristu.

Prvo čitanje Iz 2, 1-5

Gospodin sabire sve narode u vječni mir kraljevstva Božjega.

Čitanje Knjige proroka Izaije

Viđenje Izaije, sina Amosova, o Judeji i Jeruzalemu:

Dogodit će se na kraju dana: Gora Doma Gospodnjega bit će
postavljena vrh svih gora, uzvišena iznad svih bregova.

K njoj će se stjecati svi narodi, nagnut će mnoga plemena i
reći: »Hajde, uzidimo na Goru Gospodnju, pođimo u Dom Boga
Jakovljeva! On će nas naučiti svojim putovima, hodit ćemo stazama
njegovim. Jer će iz Siona Zakon izaći, iz Jeruzalema riječ Jahvina.«

On će biti sudac narodima, mnogim će suditi plemenima i oni će
mačeve prekovat u plugove, a koplja u srpove.

Ne će više narod dizat mača protiv naroda nit se više učit ratovanju.

Hajde, dome Jakovljeve, u Gospodnjoj hodimo svjetlosti!

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 122, 1-2. 4-9

Pripjev: Hajdemo radosno u Dom Gospodnji!

Obradovah se kad mi rekoše:

»Hajdemo u Dom Gospodnji!«

Eto, noge nam već stoje

na vratima tvojim, Jeruzaleme.

Onamo uzlaze plemena,

plemena Gospodnja!

Po zakonu Izraelovu

da slave ime Gospodnje.

Ondje stoje sudačke stolice,

stolice doma Davidova.

Molite za mir Jeruzalemov!

Blago onima koji tebe ljube!

Neka bude mir u zidinama tvojim

i spokoj u tvojim palačama!

Radi braće i prijatelja svojih

klicat ću: »Mir tebi!«

Radi Doma Gospodina, Boga našega,

za sreću tvoju ja ću moliti.

Drugo čitanje Rim 13, 11-14a

Čitanje Poslanice svetoga Pavla apostola Rimljanima

Braćo: Shvaćate ovaj čas:

vrijeme je već da se oda sna preneto

jer nam je sada spasenje bliže nego kad povjerovismo.

Noć poodmače, dan se približi!

Odložimo dakle djela tame i zaodjenimo se oružjem svjetlosti. Kao po danu pristojno hodimo, ne u pijankama i pijančevanjima, ne u priležništvima i razvratnostima, ne u svađi i ljubomoru, nego zaodjenite se Gospodinom Isusom Kristom.

Riječ Gospodnja.

Pjesma prije evanđelja Ps 85, 8

Pokaži nam, Gospodine, milosrđe svoje
i daj nam svoje spasenje.

Evanđelje Mt 24, 37-44

Bdijte da budete pripravn!

Čitanje svetog Evanđelja po Mateju

U ono vrijeme: Reče Isus svojim učenicima:

Kao u dane Noine, tako će biti i dolazak Sina Čovječjega.

Kao što su u dane one – prije potopa – jeli i pili, ženili se i udavali do dana kad Noa uđe u korabljicu – ništa nisu ni slutili dok ne dođe potop i sve odnije – tako će biti i dolazak Sina Čovječjega.

Dvojica će tada biti u polju:

jedan će se uzeti, drugi ostaviti.

Dvije će mljeti u mlinu:

jedna će se uzeti, druga ostaviti.

Bdijte dakle jer ne znate u koji dan

Gospodin vaš dolazi. A ovo znajte:

kad bi domaćin znao o kojoj straži kradljivac dolazi, bdio bi i ne bi dopustio potkopati kuće.

Zato i vi budite pripravn!

jer u čas kad i ne mislite Sin Čovječji dolazi.

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	339.1	K tebi, Gospodine
ili	362	Padaj s neba
Otpjevni psalam:	344 ili 839	Obradovah se kad mi rekoše
Prinosna:	362.4	Sve na svijetu
Pričesna:	350.1	Gospodin će dati sreću
ili	352	Nebesa Stvorče zvjezdanih
	362.3 i 5	Svjetlo Božje
Završna:	363	Sine Božji

MOLITVA VJERNIKA

Braćo i sestre, na početku nove liturgijske godine odrecimo se svake navezanosti na zemaljsko i zavapimo nebeskom Ocu da prožme naše živote budnošću za vječnost:

1. Sveto nas Pismo danas poziva na pripravnost za Kristov ponovni dolazak. Potiči svoju Crkvu svaki dan iznova na neprestanu budnost u molitvi za spasenje svijeta, molimo te.
2. Svećenike si posvetio za naviještanje žive Božje riječi. Daj da srcem čvrsto vjeruju i prijanaju uz Istinu te je hrabro naviještaju u svim životnim prilikama, molimo te.
3. Sveti Pavao nas opominje kako moramo živjeti i djelovati da bismo pripravn! dočekali tvoga Sina. Ne daj da nas zahvati užurbanost ovoga svijeta, već nam pogled usmjeri u nadu u vječnost, molimo te.
4. Došašće nas priprema za proslavu Kristova rođenja. Daj da naša priprava ne bude izvanjska, prepuna prolaznog blještavila, već istinska preobrazba duše na Božju sliku, molimo te.
5. Naši su pokojni usnuli nadajući se tvome milosrđu na posljednjem sudu. Smiluj im se i uvedi ih u svoj vječni dom u nebesima, molimo te.

Nebeski Oče, svijet nas neprestano zarobljava lažnom sigurnošću i trenutnim posjedovanjem zemaljskog. Otrijezni nas svake navezanosti na zemaljska dobra te učini budnima i pripravnima za Kristovo rođenje.

Po Kristu, Gospodinu našem. Amen.

Budnost u iščekivanju

Današnjom nedjeljom započinjemo razdoblje došašća, vrijeme pripreme za Božić, za rođenje Sina Božjega. Došašće nas, međutim, ozbiljno upozorava i na Isusov drugi dolazak, kada će Sin Čovječji doći iznova u slavi. U tom smislu, došašće ima i važno eshatološko značenje.

Iznenadnost dolaska Sina Čovječjega

Evangeoski odlomak nas upozorava da će ponovni dolazak Isusa, Sina Čovječjega, biti iznenađan. Isus donosi usporedbu s Noinim danima prije potopa. Kao u vrijeme Noe, tako će biti i dolazak Sina Čovječjega. I tada su jeli i pili, ženili se i udavali, obavljali svoje svakodnevne poslove i ništa nisu slutili dok ne dođe potop i sve uništi. Takav će biti i dolazak Sina Čovječjega. Taj dolazak dogodit će se usred svakodnevnog normalnog življenja. Ljudi se, naime, i danas kao u Noino vrijeme, skrbe oko jela i pića, odjeće i stanovanja, žene se i udaju, rade i odmaraju, brinu za svoje životne potrebe. Život ide svojim normalnim tijekom. Upravo usred toga normalnog i svakodnevnog, uobičajenog životnog tijeka, dogodit će se Isusov drugi dolazak iznenađno i nepredvidivo, bez najave i upozorenja.

Noini suvremenici, uljuljani u svakodnevni život, nisu razmišljali o mogućem kraju. Tek kada je bilo kasno, došlo je do naprasnog buđenja. Svi uljuljani u sigurnost života, bili su uništeni. Preživio je Noa i »malo stado« koje je bilo budno, pripravno, na sigurnom u korablji. Jednako tako naglo i naprasno može se izmijeniti i naš život. Ljudska pamet uronjena u zemaljske provizorne sigurnosti razotkriva se pritom kao ludost, a onaj tko je pripravan i budan, pozoran i svjestan nesigurnosti zemaljskog života, pokazuje se kao istinski mudar. Mudar čovjek je svjestan, na temelju iskustva drugih, ali i na temelju iskustva vlastitih životnih brodoloma, kako je svaka zemaljska sigurnost krhka i lomljiva poput tankog

stakla. Sve što imamo i što jesmo, može u trenutku nestati. Iznenadna nesreća, teška bolest ili prirodna katastrofa mogu nam u trenu odnijeti sve što imamo i što jesmo. Jednako tako, Kristov ponovni dolazak može biti u svakom trenu. Kristov je učenik stoga, pozvan neprestano računati s nepoznatim, ne uljuljavati se u lažne sigurnosti, svjestan lomljivosti svih zemaljskih i vremenitih uporišta na koja oslanja svoj život.

Zanimljivo je uočiti kako će dvojica biti u polju i dvije u mlinu. Naizgled, oba seljaka i obje žene jednostavno rade svoj svakodnevni posao. Ništa ih izvanjski ne razlikuje u njihovu radu. Ipak, razlika očito postoji. Presudna razlika je u njihovoj nutrini i u unutarnjem stavu. »Jedan pripada onima koji nemaju pojma ni o čemu, drugi onima koji znaju. Jedan računa sa sobom i svojim životnim planom, drugi s Bogom i njegovim dolaskom. Jedan je samo kod svojega posla, drugi je u poslu i kod Boga. Jedan spava iznutra, a drugi je budan. Koje li svjetlo od ovih riječi pada na životnu svakodnevnicu! Ne radi se o tome što radimo, nego kako radimo« (W. Trilling). Ono što čini razliku je, dakle, unutarnji stav koji se kod spašenog čovjeka očituje u budnosti i pripravnosti.

Biti budan i pripravan

Odgovor na nepredvidljivost i iznenadnost dolaska Sina Čovječjega jest u trajnoj budnosti i pripravnosti. Uvijek treba biti spreman i budan jer će Sin Čovječji doći poput lopova: u čas kada se najmanje nadamo i koji nam neće biti najavljen. Ovo upozorenje mogli bismo primijeniti, ne samo na dan Kristova dolaska, nego i na dan naše vlastite smrti. »Nitko ne zna za taj dan i nitko ga ne može izračunati. I on može doći naglo i iznenada, usred posla, na spavanju ili pri radosnoj igri. Pripravljavanje za smrt pripravljanje je za paruziju (konačni dolazak). Trijezno računati s tim časom i biti za nj spreman jednakoga je značenja kao i

Paolo Uccello, *Opći potop*, 1445. – 1447.

držanje koje kršćanin mora imati pred Gospodinom koji dolazi» (W. Trilling).

Kako međutim biti trajno pripravan i budan? Kako neprestano bdjeti? Odgovor na to pitanje daje nam Sveto pismo kao i bogatstvo kršćanske tradicije. Temeljni preduvjet budnosti i pripravnosti je vjera. Pavao nam poručuje: »Ako srcem vjeruješ da je Bog Isusa uskrisio od mrtvih, bit ćeš spašen« (usp. *Rim* 10,9). I sam Isus govori: »Tko god vidi Sina i vjeruje u njega, ima život vječni« (*Iv* 6,40). Vjera, dakle, kao unutar-nji čin predanja Bogu, kao povjerenje Sinu i u Sina, već sada otvara obzore vječnosti i čini učenika pripravnim za Kristov dolazak. Po vjeri je kršćanin već sada sjedinjen s Kristom; štoviše, po vjeri Krist već sada boravi u našem tijelu, već sada dolazi u nas i među nas. Iz žive vjere rađa se onda i molitva koja je važan izričaj vjerničke pripravnosti. Sam Isus nas potiče: »Budni budite i u svako doba molite da uzmognete umaći svemu tomu što se ima zbiti i stati pred Sina

Čovječjega« (*Lk* 21, 36). Biti budan znači biti molitelj, uronjen u odnos s Bogom kroz molitvu, kroz razgovor s njim, kroz povjerenje i predanje živome Bogu. Molitva je razgovor s Bogom koji uključuje zahvalu, prošnje, a osobito predanje čitavog svojega bića Bogu. Istinska molitva postaje trajni, unutarnji razgovor s Bogom; u konačnici, postaje trajna uronjenost u Božju prisutnost i blizinu. U tom smislu, vjernik stalno i u svako doba moli, jer u njemu, po vjeri i molitvi, živi sam Krist. Vjera i molitva hrane se na osobiti način Svetim pismom, odnosno živom Božjom riječju i slavljem sakramenata, osobito euharistije. Iz vjere i molitve rađa se onda milosrdan stil života prožet djelima ljubavi i milosrđa prema bližnjima, osobito prema siromašnima i potrebitima. Ovo je siguran način kako ostati budan i pripravan za Kristov dan i čas. Tko nastoji tako živjeti, postaje pripravan za Kristov dolazak, kad god on bio.

Davor Vuković

Druga nedjelja došašća

4. prosinca 2022.

ULAZNA PJESMA

Puče sionski, evo,
Gospodin dolazi spasiti
narode; i zagrmjet će
glasom veličajnim na
radost vašega srca.
(Usp. Iz 30, 19.30)

ZBORNA MOLITVA

Svemogući i milosrdni
Bože, dok hitimo u susret
tvome Sinu daj da nas
zemaljske brige ne smetu;
nebeska mudrost tvoje
riječi nek nas uvede u
zajedništvo njegove
sudbine.
Koji s tobom.

DAROVNA MOLITVA

Gospodine, nek nas
ponizne molitve i skromni
prinosi pomire s tobom:
ne možemo se pouzdati u
svoje zasluge, priteci nam
u pomoć svojom milošću.
Po Kristu.

PRIČESNA PJESMA

Ustani, Jeruzaleme,
stani na visoko;
vidi radost što ti dolazi
od Boga tvoga!
(Bar 5, 5; 4,36)

POPRIČESNA MOLITVA

Gospodine, nahranio si
nas duhovnim jelom.
Smjerno te molimo: po
sudjelovanju u ovom
otajstvu nauči nas, u
svjetlu svoje mudrosti,
zemaljskim se dobrima
pravilno služiti, a za
nebeskima težiti.
Po Kristu.

Prvo čitanje Iz 11,1-10

Po pravdi će suditi siromasima.

Čitanje Knjige proroka Izaije

U onaj dan: Isklijat će mladica iz panja Jišajeva, izdanak će izbit iz njegova korijena. Na njemu će duh Gospodnji počivat, duh mudrosti i umnosti, duh savjeta i jakosti, duh znanja i straha Gospodnjeg. Prodahnut će ga strah Gospodnji: neće suditi po viđenju, presuđivati po čuvenju, već po pravdi će suditi ubogima i sud prav izricati bijednima na zemlji. Šibom riječi svoje ošinut će silnika, a dahom iz usta ubit bezbožnika. On će pravdom opasati bedra, a vjernošću bokove. Vuk će prebivat s janjetom, ris ležati s kozlicem, tele i lavić zajedno će pasti, a djetesce njih će vodit. Krava i medvjedica zajedno će pasti, a mladunčad njihova skupa će ležati, lav će jesti slamu ko govedo. Nad rupom gujinom igrat će se dojenče, sisanče će ruku zavlačiti u leglo zmijinjine. Zlo se više neće činiti, neće se pustošiti na svoj svetoj gori mojoj: zemlja će se ispuniti spoznajom Jahvinom kao što se vodom pune mora. U dan onaj: Jišajev izdanak, dignut kao stijeg narodima, puci će željno tražiti. I prebivalište njegovo bit će slavno.

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 72,1-2.7-8.12-13.17

Pripjev: U danima njegovim cvjetat će pravda i mir velik dovijeka!

Bože, sud svoj daj kralju
i svoju pravdu sinu kraljevu.
Nek puku tvojem sudi pravedno,
siromasima po pravici!

U danima njegovim cvjetat će pravda
i mir velik – sve dok bude mjeseca.
I vladat će od mora do mora,
i od Rijeke do granica svijeta.

On će spasiti siromaha koji uzdiše,
nevoljnika koji pomoćnika nema;
smilovat će se ubogu i siromahu
i spasit će život nevoljniku.

Drugo čitanje Rim 15,4-9

Krist spašava sve ljude.

Čitanje Poslanice svetoga Pavla apostola Rimljanima

Braćo: Što je nekoć napisano, nama je za pouku napisano da po postojanosti i utjesi Pisama imamo nadu. A Bog postojanosti i utjehe dao vam da međusobno budete složni po Kristu Isusu te jednodušno, iz jednoga grla, slavite Boga i Oca Gospodina našega Isusa Krista. Prigrľuj te jedni druge kao što je Krist prigrľio vas na slavu Bođu. Krist je, velim, postao poslužitelj obrezanika za istinu Bođu da ispuni

Giuliano Vangi,
Sv. Ivan Krstitelj, 1996.

obećanja dana ocima, a pogani da za milosrđe proslave Boga, kao što je pisano: Zato ću te slaviti među pucima i psalam pjevati tvome imenu.

Riječ Gospodnja.

Pjesma prije evanđelja Lk 3,4-6

Pripravite put Gospodinu, poravnite mu staze; svako će tijelo vidjeti spasenje Božje.

Evanđelje Mt 3,1-12

Čitanje svetog Evanđelja po Mateju

U one dane pojavi se Ivan Krstitelj propovijedajući u Judejskoj pustinji: »Obratite se jer približilo se kraljevstvo nebesko!« Ovo je uistinu onaj o kom proreče Izaija prorok: Glas viče u pustinji: Pripravite put Gospodinu, poravnite mu staze! Ivan je imao odjeću od devine dlake i kožnat pojas oko bokova; hranom mu bijahu skakavci i divlji med. Grnuo k njemu Jeruzalem, sva Judeja i sva okolica jordska. Primali su od njega krštenje u rijeci Jordanu ispovijedajući svoje grijeh. Kad ugleda mnoge farizeje i saduceje gdje mu dolaze na krštenje, reče im: »Leglo gujinje! Tko li vas je samo upozorio da bježite od skore srdžbe? Donosite dakle plod dostojan obraćenja. I ne usudite se govoriti u sebi: 'Imamo oca Abrahama!' Jer, kažem vam, Bog iz ovoga kamenja može podići djecu Abrahamovu. Već je sjekira položena na korijen stablima. Svako dakle stablo koje ne donosi dobroga roda, siječe se i u oganj baca. Ja vas, istina, krstim vodom na obraćenje, ali onaj koji za mnom dolazi jači je od mene. Ja nisam dostojan obuće mu nositi. On će vas krstiti Duhom Svetim i ognjem. U ruci mu vijača, pročištit će svoje gumno i skupiti žito u svoju žitnicu, a pljevu spaliti ognjem neugasivim.«

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	339.2	Puče sionski
ili	364	Klikujte sada zanosno
Otpjevni psalam:	345	U danima njegovim
ili		glazbeni prilog, str. 40
Prinosna:	364.2 i 3	Klikujte sada zanosno
Pričesna:	353-354	Čuj, jasni glas odjekuje
	367	Nebesa odozgor rosite
		Gospodine, daj doći (ŽV 12/2007)
Završna:	365	Evo ide čas

MOLITVA VJERNIKA

S iskrenim se pouzdanjem utecimo Bogu Ocu moleći ga da u nama zapali oganj Duha Svetoga kako bi spalio sve naše grijeh i ispunio nas svojom neizmjernom ljubavlju:

1. Sveti Ivan Krstitelj nas potiče da pripravimo put tvome Sinu. Daj da Crkva usrdnije moli za obraćenje i spasenje svega svijeta, molimo te.
2. Svećenike si pomazao svojim Duhom i dao im dar propovijedanja. Daj da nas, poput Ivana Krstitelja, neprestano riječima i djelima potiču na povratak u tvoje okrilje, molimo te.
3. Svoju si nam neizmjernu ljubav iskazao u daru svoga Sina. Podaj nam dočekati njegovo rođenje spremna i otvorena srca, molimo te.
4. U našoj blizini žive mnogi siromašni i napušteni. Usmjeri nam pogled na njih i daj da im u svemu pružamo ruke milosrđa i pomoći, molimo te.
5. Sve nas na kraju ovozemaljskog života čeka tvoj konačni sud. Daj da se na njemu pojavimo čista srca te zavrijedimo ući u tvoje Kraljevstvo, molimo te.

Bože Oče, ako se ne obratimo, ne možemo donositi obilat rod. Učini nas poniznim službenicima koji prihvaćaju svoju grešnost i žele se promijeniti, a promjena neka se očituje u iskrenoj molitvi, djelima pokore i ljubavi, da svijetu možemo primjerom pokazati plodove istinskog obraćenja.

Po Kristu, Gospodinu našem. Amen.

Oštrica sjekire i veliko nasilje

Silovit osvajač. Da, Ivan Krstitelj silovit je osvajač, a nama učitelj silovita osvajanja Božjega kraljevstva. Takvim nam ga predstavlja sam Gospodin: »A od dana Ivana Krstitelja do sada kraljevstvo nebesko silom se probija i siloviti ga grabe.« (Mt 11,12) Osvaja se nešto, pljačka se nešto što nam je strano, što nam ne pripada te to potom silom uzimamo. Gospodin nam time poručuje da je zbog istočnoga grijeha Božje kraljevstvo postalo strano našoj naravi. Božje kraljevstvo, prije grijeha, pripadalo je našoj naravi, a grijeh je bio stran našoj naravi. Nakon istočnoga grijeha grijeh nam je postao vlastit, gotovo prirodan, a Božje kraljevstvo postalo je strano našoj naravi. Zato se za Božje kraljevstvo treba žestoko boriti, silovito na njega treba navaliti i osvojiti, opljačkati ga. O da, potrebno je zaista veliko nasilje da uđemo u Božje kraljevstvo, da krjeposnim životom postignemo ono što smo izgubili u svojoj naravi.

Na to veliko nasilje poziva nas upravo Ivan, taj siloviti osvajač: »Obratite se jer približilo se kraljevstvo nebesko!« Pazite, sveti nas osvajač poučava da ne dolazimo k Isusu tražeći od njega nešto drugo, osim obraćenja. To što je Ivan rekao farizejima i saducejima da su leglo gujinje, može se odnositi i na nas: dolazimo k Isusu, primamo sakramente, hvalimo se što smo kršćani, imamo službe u Crkvi, svakoga dana dolazimo k njemu, a u srcu nam je veliko leglo zmija, leglo naših grijeha. Srce nam je posve iznutra otrovano i još ne pokazujemo nikakvu želju, a kamoli veliku želju, veliko nasilje da se od toga otrova oslobodimo. Da, u svakom se od nas – jer tko kaže da nema grijeha, lažac je – nalazi leglo gujinje te je potrebno veliko nasilje da izbacimo to gnijezdo grijeha iz svojega srca. Nažalost, mi smo nasilni izvana, nasilni jedni prema drugima, ali nismo nasilni prema sebi, prema svojim grijesima. Iznutra smo osvojeni Sotonom, on je naš osvajač, a mi smo porobljeni.

I kako to biva u našem životu, a to je da nas ni stid ni bol zbog grijeha ne mogu potaknuti na obraćenje, Ivan nas želi uzdrmati strahom od pakla, od vječne propasti. Nije nad nama nekakav Damoklov mač, nego nas već sada dodiruje oštrica Božjega suda zbog naših grijeha. I to oštrica ne bilo gdje, nego na korijenju, tako reći na vratu naše vlastite duše, na što nas podsjeća i Apostol: »Tvrdokornošću svojom i srcem koje ne će obraćenja zgrčeš na se gnjev za Dan gnjeva i objavljenja pravedna suda.« (Rim 2,5) Zar da nas zbog tih riječi ne uhvati strah? Ali ne. Mi smo tvrdokorni grješnici. Naime, postoje dvije vrste tvrdokornih grješnika. Jedni mirni i bezbrižni, koji se i dalje nadaju u svojim grijesima, a drugi očajavaju zbog svojih velikih grijeha. Budući da danas sve manje kršćana uopće misli na vječnost, a time i na pakao, današnji kršćani nalikuju tim bezbrižnim ljudima koji, unatoč tomu što u sebi nose leglo grijeha, žive kao da nikad ne će umrijeti i kao da Božjega suda i pakla ne će ni biti. No, Ivan i Pavao s pravom nas straše, dozivaju nam u svijest da svakoga dana skupljamo »blago«, da malo pomalo svojim grijesima punimo trezor gnjeva Božjega. Ah, kako tužno. Istinska nada u nama donosi plodove obraćenja, a to je nada u vječnost, a lažna nada, bez straha Božjega, donosi u nama plodove još većih grijeha! Zato nas Ivan straši, zato želi da osjetimo dodir oštrice sjekire Božjega suda na vratu svoje duše i da se konačno počnemo obraćati od svojega zla.

A opet poziv je to i da ne očajavamo zbog svojih grijeha jer nam grijesi nalikuju kamenju. Gospodin nas po Ivanu tješi da on može i od kamenja podići sebi svoje vjernike: »Bog iz ovoga kamenja može podići djecu Abrahamovu.« Božja je riječ oštrica sjekire. Ne želimo da nas ona sasječe i baci u pakao, nego sada, u adventu, k njoj hrlimo, stavljamo pod njezinu oštricu kamenje grijeha svoje duše da ih ona rasiječe i razbije, kako to ona i čini: »Nije li riječ moja poput

Giovanni Battista Tiepolo, *Ivan Krstitelj propovijeda*, 1732.-1733.

vatre – riječ je Gospodnja – i nije li slična sjekiri što razbija kamenje.« (Jr 23,29) Ivan nam time poručuje da za naše obraćenje nije dovoljno samo naše djelo, naša pokora, nego djelovanje samoga Gospodina u nama koji nas »krsti Duhom i ognjem«. Potrebna je u nama takoreći dvostruka sjekira – sjekira vlastite pokore i sjekira Božje riječi, odnosno dvostruki oganj: vlastiti oganj pokore i oganj Duha Svetoga. U sebi trebamo nositi oganj Duha Svetoga, da u nama potpuno spali sve naše grijeha i da nas zapali velikim nasiljem ljubavi prema Gospodinu.

Ivan nije samo učitelj silovita osvajanja, nego i učitelj silovite poniznosti: »Ja nisam dostojan obuće mu nositi. On će vas krstiti Duhom Svetim i ognjem.« Dok ljudi ovoga svijeta osvajaju svijet i sve čine da sebe uvećavaju, a Boga i bližnjega smanjuju, Ivan osvaja Božje kraljevstvo tako da sebe umanjuje, a Boga i bližnjega uvećava. A ne samo on, nego još više i naš Spasitelj, tako da je susret Ivana i Isusa susret dviju poniznosti. Bog je ponizan u svojoj velikoj božanskoj ljubavi, ponizuje se da nas spasi, a Ivan je također ponizan u svojoj

krhkoj ljudskoj ljubavi, ponizuje se da sebi ne našteti, jer čovjek pronalazi svoju slavu samo tako što sebe smanjuje i slavi Boga. Susret je ovo dvojice poniznih! I, dragi prijatelju, koliko se više umanjuješ pred Bogom i koliko silovitije i ljupkije slaviš Boga, toliko će to tebi samomu više koristiti, tebi i tvojim bližnjima.

I, vratimo se još na početak, na silovito osvajanje. Postavši čovjekom, Bog se smanjio, učinio poniznim, da ga možemo silovito zgrabiti, uhvatiti. Štoviše, izaziva nas, kao ono nekoć Jakova. Pravi se slabim, pruža nam otpor, kako bi u nama probudio silovitost ljubavi, kako bismo ga što silovitije osvojili. Kao što muškarac u ljubavnom hvatanju oslabi, da ga žena jače zgrabi, tako je i Gospodin oslabio da bismo ga jače zgrabili, osvojili, da bi bismo bili njegovi, a on naš, zauvijek. Isus, naš Samson, ostao je bez kose, oslabio se iz ljubavi prema nama, da sruši legla gujinja naše duše. Zgrabimo Gospodina u ovom došašću, velikim nasiljem i velikom poniznošću. Obratimo se Gospodinu. Amen.

Ivica Raguž

Bezgrešno začće Bl. Djevice Marije

8. prosinca 2022.

ULAZNA PJESMA

Radujem se u Gospodinu,
radujem, duša moja kliče u
Bogu momemu, jer me
odjenu haljinom spasenja,
zaogrnu me plaštem
pravednosti kao nevjestu,
urešenu nakitom. (Iz 61,10)

ZBORNA MOLITVA

Bože, ti si po zaslugama
smrti svoga Sina unaprijed
oslobodio od svake ljage
grieha začće Djevice
Marije i tako pripravo
dostojan stan svome Sinu.
Po njezinu zagovoru daj
nam da čista srca dođemo
k tebi. Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Gospodine, milostivo primi
spasonosni prinos o
svetkovini bezgrešnog
začća blažene Djevice
Marije. Nju si, vjerujemo,
darom svoje milosti
unaprijed očuvao od svake
ljage: po njezinu zagovoru
i nas oslobodi svake krivice.
Po Kristu.

PRIČESNA PJESMA

Slavno se o tebi zbori,
Marijo: iz tebe se rodilo
Sunce pravde, Krist,
Bog naš!

POPRIČESNA MOLITVA

Gospodine, Bože naš!
Primljena otajstva neka
iscijele u nama rane onoga
grieha od kojega si
jedinostveno unaprijed
očuvao bezgrešno začće
blažene Marije. Po Kristu.

Prvo čitanje Post 3, 9-15.20

Neprijateljstvo ja zamećem između roda tvogega i roda njezina!

Čitanje Knjige Postanka

Pošto je Adam jeo s drveta, zovne ga Gospodin, Bog: »Gdje si?« – reče mu. On odgovori: »Čuo sam tvoj korak po vrtu; pobjah se jer sam gol, pa se sakrih.« Nato mu reče: »Tko ti otkri da si gol? Da nisi jeo sa stabla s kojega sam ti zabranio jesti?« Čovjek odgovori: »Žena koju si mi dao – ona mi je dala sa stabla pa sam jeo.« Gospodin, Bog, reče ženi: »Što si to učinila?« »Zmija me prevarila pa sam jela«, odgovori žena. Nato Gospodin, Bog, reče zmiji: »Kad si to učinila, prokleta bila među svim životinjama i svom zvjeradi poljskom! Na trbuhu svome puzat ćeš i prašinu jesti sveg života svog! Neprijateljstvo ja zamećem između tebe i žene, između roda tvogega i roda njezina: on će ti glavu satirati, a ti ćeš mu vrebati petu.« Svojoj ženi čovjek nadjene ime Eva, jer je majka svima živima.

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 98,1-4

Pripjev: Pjevajte Gospodinu pjesmu novu jer učini djela čudesna!

Pjevajte Gospodinu pjesmu novu,
jer učini djela čudesna.
Pobjedu mu pribavi desnica njegova
i sveta mišica njegova.

Gospodin obznani spasenje svoje,
pred poganima pravednost objavi.
Spomenu se dobrote i vjernosti
prema domu Izraelovu.

Svi krajevi svijeta vidješe
spasenje Boga našega.
Sva zemljo, poklikni Gospodinu,
raduj se, kliči i pjevaj!

Drugo čitanje Ef 1, 3-6.11-12

Čitanje Poslanice svetoga Pavla apostola Efežanima

Blagoslovljen Bog i Otac Gospodina našega Isusa Krista, on koji nas blagoslovi svakim blagoslovom duhovnim u nebesima, u Kristu. Tako: u njemu nas sebi izabra prije postanka svijeta da budemo sveti i bez mane pred njim; u ljubavi nas predodredi za posinstvo, za sebe, po Isusu Kristu, dobrohotnošću svoje volje, na hvalu slave svoje milosti, kojom nas zamilova u Ljubljenome. U njemu, u kome i nama – predodređenima po naumu Onoga koji sve izvodi po odluci svoje volje – u dio pade da budemo na hvalu Slave njegove – mi koji smo se već prije nadali u Kristu.

Riječ Gospodnja.

Joseph-Hugues Fabisch,
Kip Blažene Djevice Marije u špilji Massabielle (Lurd)
s natpisom »Ja sam Bezgrješno Začće«, 1864.

Pjesma prije evanđelja Lk 1, 28

Zdravo Marijo! Milosti puna! Gospodin
s tobom! Blagoslovljena ti među ženama!

Evanđelje Lk 1, 26-38

Zdravo, milosti puna, Gospodin s tobom!

Čitanje svetog Evanđelja po Luki

U ono vrijeme posla Bog anđela Gabriela u galilejski grad imenom Nazaret k djevici zaručenoj s mužem koji se zvao Josip iz doma Davidova; a djevica se zvala Marija. Anđeo uđe k njoj i reče: »Zdravo, milosti puna! Gospodin s tobom!« Na tu se riječ ona smete i stade razmišljati kakav bi to bio pozdrav. No anđeo joj reče: »Ne boj se, Marijo! Ta našla si milost u Boga. Evo, začeti ćeš i roditi sina i nadjenut ćeš mu ime Isus. On će biti velik i zvat će se Sin Svevišnjega. Njemu će Gospodin Bog dati prijestolje Davida, oca njegova, i kraljevat će nad domom Jakovljevim uvijek i njegovu kraljevstvu neće biti kraja.«

Nato će Marija anđelu: »Kako će to biti kad ja muža ne poznajem?« Anđeo joj odgovori: »Duh Sveti sići će na te i sila će te Svevišnjega osjeniti. Zato će to čedo i biti sveto, Sin Božji. A evo tvoje rođakinje Elizabete: i ona u starosti svojoj začeti će sina. I njoj, nerotkinjom prozvanoj, ovo je već šesti mjesec. Ta Bogu ništa nije nemoguće!« Nato Marija reče: »Evo službenice Gospodnje, neka mi bude po tvojoj riječi.« I anđeo otiđe od nje.

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	568.3	Radujem se u Gospodinu
ili	763	Zdravo budi, Marijo
Otpjevni psalam:	572	Pjevajte Gospodinu pjesmu novu
Prinosna:	368	Poslan bi anđel Gabrijel
Pričesna:	355	Riječ spasenja proizlazi
ili	160	Veliča
Završna:	600	Zdravo, Djevo čista
ili	769.1 i 2	Svi u glas

MOLITVA VJERNIKA

Braćo i sestre, danas slavimo svetkovinu Marijina bezgrješnog začća po kojem je Bog svijetu darovao svoga Sina, stoga mu zahvalna srca izrecimo svoje iskrene molbe:

1. Djevicu si Mariju unaprijed odabrao za hram svome Sinu Isusu. Daj da ti tvoja Crkva svetošću i neporočnošću u svom djelovanju uvijek iskazuje čast i hvalu, kako ti je iskazivala i Marija, molimo te.
2. Marija je pristala biti tvojom poniznom službenicom. Daj da papa, biskupi i svećenici u njoj pronalaze uzor i nadahnuće u predanju tvojoj svetoj volji, molimo te.
3. Redovničke zajednice izbliza nasljeduju Marijin život. Blagoslovi njihov trud i rad u vršenju dobrih i milosnih djela ljubavi, molimo te.
4. U Mariji i Elizabeti svijetu daješ primjer pobožnih i požrtvornih majki. Svim majkama, ali i očevima, udijeli hrabrost u vršenju povjerene im milosti odgoja budućih naraštaja, molimo te.
5. Mnoge se žene ne mogu ostvariti u pozivu na majčinstvo. Hrabri ih Marijinim zagovorom da u svemu slušaju poticaje Duha Svetoga i ne klonu duhom, molimo te.

Bože Oče, zahvaljujemo ti za dar Majke Marije koja je u svojoj poniznosti pristala biti suradnicom u spasenju svega svijeta. Daj nam se napajati na izvoru njene dobrote i svojim ti životom uvijek i u svemu iskazivati neizmjernu zahvalnost.

Po Kristu, Gospodinu našem. Amen.

Zamilovana da bismo bili zamilovani

Liturgija ove svetkovine donosi najprije starozavjetni odlomak o prvome grijehu.

Grijeh i navještaj Krista

Nakon što je čovjek bio neposlušan Božjoj odredbi i jeo sa stabla s kojega mu je Bog zabranio jesti (*Post* 3,1-7), Bog poziva čovjeka (r. 9). Sveti pisac koristi se *antropomorfnim* prikazivanjem Boga, to jest daje Bogu neke ljudske karakteristike, pa on hoda kroz vrt i razgovara s ljudima. Odatle i čitav razgovor između Boga i ljudi koji slijedi. Muškarac i žena ovdje se skrivaju od Boga, jer su spoznali da su goli (r. 10), pa Bog zaključuje da su oni jeli sa zabranjenoga stabla (r. 11). Muškarac tada svaljuje krivnju na ženu i, posredno, na samoga Boga, jer kaže da je to »žena koju si stavio uza me« (r. 12). Žena pak optužuje zmiju (heb. *nahaš*) i njezinu prijevaru (r. 14). Zmija je opisana kao »lukavija od sve zvjeradi« (*Post* 3,1) i kao takva zapodjeva razgovor s ljudima (3,1-5). Tako ova »zmija« u isto vrijeme ima značajke životinje i značajke razumnoga bića, no bilo bi previše zaključiti da je već pisac ovoga teksta mislio na Sotonu. To i nije bila njegova prvotna nakana, nego je htio objasniti odakle trpljenje i smrt. Tek će kasniji razvoj misli poistovjetiti ovu »zmiju« sa Zlim, koji je lukav i prijevaran. Bog zmiji upućuje prokletstvo radi kojega će ona morati puzati i jesti zemlju (r. 14). Između njezina roda i roda ženina zameće se neprijateljstvo i to u obliku borbe na život i smrt (r. 15). U kršćanskoj zajednici ovaj se tekst tumačio u mesijanskom smislu, što se temelji na grčkom prijevodu, koji koristi zamjenicu muškoga roda »on«, umjesto srednjega roda, te se ona više ne slaže uz neodređeno »potomstvo«, nego uvodi točno određenu osobu. Aluzija na ovo neprijateljstvo može se vjerojatno iščitati u *Knjizi Otkrivenja* u borbi između Zmaja i ostatka potomstva Ženina, onih što »čuvaju Božje zapovijedi i drže

svjedočanstvo Isusovo« (*Otk* 12,17). U tradiciji zapadne Crkve veliku će ulogu odigrati latinski prijevod ovoga teksta koji, umjesto »on će ti glavu satirati« ima »ona će ti glavu satrti«, pa žena postaje ta koja dokrajčuje zmiju i njezino potomstvo. Zbog svega toga ovaj se odlomak često naziva i protoevanđeljem, jer na određeni način naviješta dolazak Krista koji ima pobijediti Zloga.

Zamilovana

Evangelist Luka, kad govori o Kristovu dolasku, smješta navještenje njegova rođenja u galilejski grad, zapravo malo mjesto, Nazaret (*Lk* 1,26), daleko od svakoga središta židovskoga kulturnoga, društvenoga i religioznoga života. Ondje anđeo Gabriel dolazi k djevici imenom Marija (r. 27), te je pozdravlja: »Zdravo, milosti puna« (r. 27a). Prvi dio ovoga pozdrava, preveden »zdravo«, u grčkom je izvorniku *haire*, a znači »raduj se«. No, to je istovremeno bio i uobičajeni grčki pozdrav. Drugi dio pozdrava, »milosti puna«, na grčkom je *keharitomene* i mogao bi još doslovnije biti preveden kao »zamilovana«. Označuje nekoga tko je primatelj milosti, blagonaklonosti i to milosti koja ima božanski izvor. U Novom zavjetu ovaj se grčki glagol nalazi samo ovdje i u *Poslanici Efežanima* (*Ef* 1,6). Kada se govori o milosti, to je uvijek nezasluženi dar što ga Bog daruje svojom dobrotom. U skladu s *Poslanicom Efežanima*, ovaj bi izraz mogao upućivati i na Marijino predodređenje, pa bi se i o njoj moglo govoriti kao onoj koja je »u ljubavi predodređena za posinstvo, dobrohotnošću njegove volje, na hvalu slave njegove milosti, kojom je zamilovana u Ljubljenome« (usp. *Ef* 1,5-6), to jest u Isusu Kristu. Zbog toga je ovaj evanđeoski tekst i izabran kao biblijski temelj dogme o Bezgrešnom začecu. Anđeo Mariji nadalje kaže: »Gospodin s tobom!« (*Lk* 1,27b), što bi se moglo protumačiti i kao

želja – Gospodin bio s tobom – i kao činjenica – Gospodin je s tobom. U ovome slučaju anđeo najvjerojatnije želi izreći činjenično stanje. Gospodin je s Marijom. Zamilovao ju je i ona će začeti Sina Božjega. Kada se u Starom zavjetu kaže da je Gospodin uz nekoga, to znači da je to čovjek u milosti Božjoj, kome Bog pomaže, često u borbi protiv neprijatelja naroda.

Zamilovani

Odlomak iz *Poslanice Efežanima* započinje blagoslovom upravljenim Bogu. Bogu se izriče blagoslov jer on »nas blagoslovi«. Aorist označuje točno određeni trenutak u prošlosti, a to je Kristova žrtva na križu (usp. r. 7), po kojoj i mi možemo imati dijela među svetima (r. 11), putem posinstva za koje nas je Otac predodredio (r. 5). Blagoslovljeni smo ponajprije »svakim blagoslovom duhovnim« (r. 3), duhovnim jer potječe od Boga, a on nam ga daje po Duhu Svetomu koji ga čini djelotvornim u otkupiteljskom Kristovu djelu (rr. 4-10). »U nebesima« (r. 3) označuje mjesto kamo je Krist uzdignut nakon uskrsnuća (1,20), mjesto gdje će Bog posjesti sve koji su spašeni i uskrsli s Kristom (2,6), gdje se obznanjuje mudrost Božja (3,10). »U Kristu« (r. 3) znači »Kristovim djelovanjem«. Blagoslov »u Kristu« ostvaruje se izabranjem i to još »prije postanka svijeta« (r. 4) što potvrđuje čvrstinu i trajnost Božjega nauma. Izabranje podsjeća uvijek na izabranje kojim je Bog u Starome zavjetu izabrao izraelski narod. Crkva je izabrana u Kristu, jer on nas je pozvao i jer postajemo dio njega (r. 4). Crkva nije novi Izrael, kao da bi bila dva Izraela, stari i novi, nego je ona prirodni nastavak pravoga Izraela. Cilj toga izabranja je naša svetost i neporočnost (r. 4). Takvo naše predodređenje za svetost dogodilo se iz ljubavi, ali grčki tekst dopušta i da mi, sveti i neporočni, živimo u ljubavi (r. 5). Bog nas, na taj način, svojom dobrohotnošću posinjuje i to ponovno »po Kristu« koji je učinio da nismo više robovi. Zbog te milosti, odnosno nezaslužene njegove naklonosti kojom nas »zamilova u Ljubljenome«, Bogu

Ivan Ranger, *Bezgrješno Začće*, XVIII. st.

pripada hvala i slava (r. 6). Toj njegovoj hvali i slavi i mi, predodređeni i posinjeni, svetošću i neporočnošću života moramo doprinijeti (rr. 11-12).

Marija, bez istočnoga grijeha začeta, unprijed odabrana da bi bila čisti hram Sinu Božjemu, zamilovana je i za nas, jer ćemo po Kristu i mi imati priliku biti odabrani i očišćeni od grijeha. Ona je zamilovana da bismo i mi mogli biti zamilovani. Stoga je današnja svetkovina poziv svakom Kristovom vjerniku da prepozna i prizna svoje izabranje, da prepozna i prizna milost Božju koju je primio, te da bude beskrajno zahvalan.

Darko Tepert

Treća nedjelja došašća

11. prosinca 2022.

ULAZNA PJESMA

Radujte se u Gospodinu uvijek! Ponavljam: radujte se! Gospodin je blizu! (Fil 4, 4-5)

ZBORNA MOLITVA

Bože, ti vidiš: mi s vjerom očekujemo blagdan rođenja Gospodnjega. Molimo te da nam bude događaj spasenja te ga radosno proslavimo svečanom službom hvale. Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Gospodine, daj da ti neprestano prikazujemo žrtvu svoga predanja: mi obnavljamo Kristovo otajstvo da tvoje spasenje u nama snažno djeluje. Po Kristu.

PRIČESNA PJESMA

Recite preplašenim srcima: »Budite jaki, ne bojte se! Evo Boga našega, dolazi da nas spasi!« (Usp. Iz 35, 4)

POPRIČESNA MOLITVA

Gospodine, utječemo se tvojoj dobroti: po ovoj svetoj gozbi očisti nas od grijeha i pripravi nam duh za buduće blag dane. Po Kristu.

Prvo čitanje Iz 35, 1-6a.10

Bog sam hita da nas spasi.

Čitanje Knjige proroka Izaije

Nek se uzraduje pustinja i zemlja sasušena, neka kliče stepa i kao ljiljan procvjeta! Nek bujno cvatom cvate, neka od veselja kliče i nek se raduje. Dana joj je slava Libanona, divota Karmela i Šarona; oni će vidjeti slavu Gospodnju, divotu Boga našega. Ukrijepite ruke klonule, učvrstite koljena klecava! Recite preplašenim srcima: »Budite jaki, ne bojte se! Evo Boga vašega, odmazda dolazi, Božja naplata, on sâm hita da vas spasi!« Sljepačke će oči tad progledati, uši se gluhih otvoriti, tad će hromi skakati ko jelen, njemákov će jezik klicati, vraćati se otkupljenici Gospodnji. Doći će u Sion kličuć od radosti, s veseljem vječnim na čelima; pratit će ih radost i veselje, pobjeći će bol i jauči.

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 146, 6c-10

Pripjev: Dođi, Gospodine, da nas spasiš!

Gospodin ostaje vjeran dovijeka, potlačenima vraća pravicu, a gladnima kruha daje. Gospodin oslobađa sužnje.

Gospodin slijepcima oči otvara.

Gospodin uspravlja prignute,

Gospodin ljubi pravedne.

Gospodin štiti pridošlice.

Sirote i udovice podupire, a grešnicima mrsi putove. Gospodin će kraljevati dovijeka, tvoj Bog, Sione, od koljena do koljena.

Drugo čitanje Jak 5, 7-10

Očvrsnite srca jer se dolazak Gospodnji približio!

Čitanje Poslanice svetoga Jakova apostola

Strpite se, braćo, do dolaska Gospodnjega! Evo: ratar iščekuje dragocjeni urod zemlje, strpljiv je s njime dok ne dobije kišu ranu i kasnu. Strpite se i vi, očvrsnite srca jer se dolazak Gospodnji približio! Ne tužite se jedni na druge da ne budete osuđeni! Evo: sudac stoji pred vratima! Za uzor strpljivosti i podnošenja zala uzmite, braćo, pro-roke koji su govorili u ime Gospodnje.

Riječ Gospodnja.

MOLITVA VJERNIKA

Braćo i sestre, radosna se srca iskrenim prošnjama utecimo Ocu nebeskom, da nam učvrsti srca u nadi i vjeri u Kristov dolazak:

1. Tvoja se Crkva priprema za proslavu Kristova rođenja. Zahvati je novom snagom i čvrstom vjerom da svoje djelovanje i vodstvo uvijek povjerava tvojoj volji po Duhu Svetome, molimo te.
2. Po svojoj milosti šalješ pastire da brinu o povjerenom im stadu. Ohrabri ih u svjedočenju tvoje Istine kako bi, poput Ivana Krstitelja, neumorno naviještali Kristov dolazak i pozivali na obraćenje, molimo te.
3. Mnoge životne nedaće i teškoće ljudima postaju zapreka za vjeru u radosnu vijest. Otvori im oči i podaj vidjeti dalje i dublje od prolaznosti ovozemaljskog, molimo te.
4. Krist je slijepima dao da progledaju, hromima da hode, gubavima da se očiste, gluhima da čuju. Blagoslovi sve koji nose teret bolesti i učini ih istinskim svjedocima Kristove božanske moći, molimo te.
5. U nadi u spasenje, naši su pokojni usnuli i došli pred tvoje prijestolje. Smiluj se njihovim dušama i dobrostivo ih uvedi u svoje nebesko Kraljevstvo, molimo te.

Oče nebeski, radujemo se skorom rođenju tvoga Sina Isusa. Daj da naša radost bude plod istinskog obraćenja te vršenja dobrih i plemenitih djela u ljubavi prema bližnjima. Po Kristu, Gospodinu našem. Amen.

Pjesma prije evanđelja Iz 61,1

Duh Gospodnji na meni je,
blagovjesnikom biti ubogima posla me.

Evanđelje Mt 11, 2-11

Jesi li ti onaj koji ima doći ili drugoga da čekamo?

Čitanje svetog Evanđelja po Mateju

U ono vrijeme:

Kad Ivan u tamnici doču za djela Kristova,
posla svoje učenike da ga upitaju:

»Jesi li ti Onaj koji ima doći ili drugoga da čekamo?«
Isus im odgovori: »Pođite i javite Ivanu što ste čuli i vidjeli: Slijepi progledaju, hromi hode, gubavi se čiste, gluhi čuju, mrtvi ustaju, siromasima se navješćuje Evanđelje. I blago onom tko se ne sablazni o mene.«

Kad oni odoše, poče Isus govoriti mnoštvu o Ivanu:
»Što ste izišli u pustinju gledati? Trsku koju vjetar ljuđa? Ili što ste izišli vidjeti? Čovjeka u mekušasto odjevena? Eno, oni što se mekušasto nose po kraljevskim su dvorima. Ili što ste izišli? Vidjeti proroka? Da, kažem vam, i više nego proroka.

On je onaj o kome je pisano:

‘Evo, ja šaljem glasnika svoga
pred licem tvojim da pripravi put pred tobom.’

Zaista, kažem vam, između rođenih od žene
ne usta veći od Ivana Krstitelja.

A ipak, i najmanji u kraljevstvu nebeskom
veći je od njega!«

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	340.1	Radujte se u Gospodinu
ili	364	Klikujte sada zanosno
Otpjevni psalam:	346	Dođi Gospodine
Prinosna:	364.2 i 3	Klikujte sada zanosno
ili	349	Srca gore
Pričesna:	350.2	Evo Boga našega
	352	Nebesa Stvorče zvjezdanih
Završna:	371	Raduj se, grade Nazaret
ili		Sav svijete (ŽV 12/2007)

Blago onomu tko se ne sablazni

U svojoj prvoj poslanici svetom Paulinu Nolanskom, koja se može čitati kao mali uvod u Sveto pismo, sveti Jeronim o proroku Izaiji kaže kako mu se čini da on ne piše proročanstva, nego evanđelje. Pri tome se podrazumijeva da proročanstva mogu biti i dobra i loša, a evanđelje je, kao što to znači i sama ta riječ, uvijek radosna vijest.

Prorok s vedrim pogledom u budućnost

Nema sumnje da je Izaija bio prorok, koji je kao i svi pravi proroci govorio istinu, pa bila ona ugodna ili neugodna. Opominjao je ljude zbog raznih grijeha, upozoravao na opasnosti koje prijete njegovu narodu i žalostio se zbog tvrdokornosti koju je doživljavao. Ali unatoč tomu, nije teško razumjeti zašto sveti Jeronim kaže da mu se čini kako Izaija ne piše proročanstvo nego evanđelje. Naime, što više čitamo tu proročku knjigu to je sve bistrije kako prorok Izaija usprkos svim zlima i nevoljama svoga vremena ima vedar pogled u budućnost. Odličan primjer takvoga pogleda upravo je odlomak koji čitamo u današnjem prvom čitanju.

Povijesni kontekst u koji se najvjerojatnije smješta *Iz 35,1-10* jest povratak Izraelaca iz babilonskoga progonstva oko 538. g. pr. Kr. Narod se vraća u Jeruzalem i zemlju iz koje su bili nasilno istjerani prije pedesetak godina. Ta zemlja uništena je i opustošena, ali je došao trenutak kada će ona ponovno procvasti kao ljljan.

Izaijin pjesnički genij opisuje taj događaj kao ponovno stvaranje koje zahvaća čitavu zemlju. Sva priroda cvjeta i kliče, a malaksali čovjek biva oživljen i osnažen u svemu gdje se pokazala njegova slabost. Ojačavaju mu se klonule ruke i klecava koljena. Slijepe oči progledavaju, uši gluhih se otvaraju, hrome noge poskakuju, a nijemi jezici ne samo da progovaraju nego kliču od radosti. A sve to djelo je Božje i upravo to je temelj na kojem počiva Izaijin evanđeoski stav prema budućnosti.

Kad bi tijek povijesti bio samo ljudski, to ne bi bilo tako. Ljudska povijest od početka je obilježena grijehom prvih ljudi, koji se iz naraštaja u naraštaja manifestira na razne načine koji uzrokuju bol i jauke. No, Izaija naviješta da će bol i jauci prestati jer Bog intervenira u ljudsku povijest tako da ona ista povijest koja je od samih početaka čovječanstva opterećena grijehom postaje povijest spasenja.

Izaijino proroštvo ispunja se u Isusu Kristu

Božji zahvati u ljudskoj povijesti prema Svetom pismu očitovali su se posredstvom mnogih događaja i proroka, ali vrhunac Božjega ulaska u povijest čovječanstva dogodio se u Isusu Kristu. Njega je narod očekivao i proroci naviještali, a posebno mjesto među njima ima njegov neposredni preteča Ivan Krstitelj.

Čitamo li od početka Evanđelje po Mateju opažamo da je Ivan Krstitelj već u prvom njihovu susretu na rijeci Jordanu prepoznao Isusa iz Nazareta kao onoga koji je jači od njega i koji neće krstiti samo vodom nego Duhom Svetim (*Mt 3,11*). Stoga je čudno da nakon nekoga vremena Ivan šalje svoje učenike da pitaju Isusa »Jesi li ti Onaj koji ima doći ili drugoga da čekamo?« (*Mt 11,3*). Znači li to da je Ivan kasnije posumnjao u Isusov pravi identitet, ili je to bilo samo retoričko pitanje kao poticaj Isusu da on sam otvoreno progovori o sebi? Teško nam je reći zbog čega je Ivan poslao svoje učenike da pitaju Isusa je li on taj koji treba doći, ali svakako je znakovito da Ivan svoje učenike s tim pitanjem nije poslao nekomu drugome. A isto tako, važan je i Isusov odgovor.

On najprije kaže Ivanovim učenicima neka svom učitelju jednostavno jave ono što su vidjeli i čuli, te se pritom referira upravo na ono što je navijestio prorok Izaija. U susretu s Isusom slijepi su progledali, hromi prohodali, gluhi pročuili i ustajali mrtvi.

Siromasima je naviještao evanđelje, i to ne samo riječju nego stvarnim djelima ljubavi. Prema tome jasno je da je Isus onaj kojim ima doći i da s njim nastupa punina spasenja.

Međutim, nakon tako jasnoga odgovora na Ivanovo pitanje Isus nadodaje rečenicu: »I blago onom tko se ne sablazni zbog mene« (Mt 11,6). Mogu se i te riječi shvatiti u smislu da se u Ivanu porodila sumnja u to je li Isus onaj koji ima doći, jer ono što se s Isusom događalo možda nije u potpunosti odgovaralo onomu kako je Ivan to zamišljao. Ne smijemo zaboraviti da Ivan svoje pitanje Isusu upućuje iz tamnice i lako je razumjeti da se u takvom stanju čovjek pita kako povezati stvarnost svoje i tuđe patnje s navještajem radosne vijesti evanđelja.

Vjera se ne temelji na ljudskom iskustvu nego na Božjoj riječi

Mnogim ljudima teške osobne patnje, životna razočaranja i društvena nepravda doista postaju zapreka za vjeru u Kristovo evanđelje. Njihova očekivanja od Isusa Krista nisu ispunjena. Ili, da se poslužimo izrazom samoga evanđelja, oni se zbog Isusa sablažne.

To nije teško razumjeti. Promotrimo li povijest čovječanstva prije i poslije Krista vidimo da njegovom dolaskom nije nastupila nikakva promjena s obzirom na postojanje zla u svijetu. Ono je postojalo i prije Kristova dolaska, postojalo je i za vrijeme njegova života, a postoji i danas. Štoviše, zlo je pokazalo svoju silu tako da ga je Krist osjetio i na vlastitoj koži, u muci i smrti na križu, kao što ga osjećaju i mnogi koji su zbog njega progonjeni. Radosna vijest je u tome da je Isus Krist uskrsnuo od mrtvih i time pobijedio i smrt i zlo, ali nekoga može sablazniti to što ni zlo ni smrt nakon toga nisu prestali postojati kao sastavni dio ljudske povijesti i tako će biti sve do njezina kraja.

Čitajući evanđelje vidimo da je Isus ozdravljao bolesnike, ali time nije dokinuo

Andrea Pisano, *Ivanovi učenici idu za Isusom*, 1330.

ni jednu bolest. Naviještao je mir, a teško je pronaći trenutak u ljudskoj povijesti kada nigdje nije bilo rata. Propovijedao je kako se približilo Kraljevstvo Božje, a čini nam se da se svijet i Bog jedno od drugoga sve više udaljavaju. Sve to dovodi do toga da mnogi ljudi, koliko god cijenili Isusa i njegovo evanđelje, u stvari ne vjeruju da se ono može ostvariti.

Stoga Isusova rečenica »I blago onom tko se ne sablazni zbog mene« u navještaju evanđelja nije nimalo suvišna. Ona je itekako potreban poziv na čvrstu vjeru koja se ne temelji na ljudskom iskustvu nego na Božjoj riječi koja se potpuno ispunja o Kristovu drugom dolasku u slavi. Onomu koji se sablažnjava zbog postojanja zla i nakon Kristova prvoga dolaska to zvuči kao nestvarna utjeha, ali onaj tko u Božju riječ vjeruje, on već sada na zemlji živi vrijednosti nebeskoga kraljevstva koje su vidljive kako u onom što čini, tako i u onome što trpi.

Domagoj Runje

Četvrta nedjelja došašća

18. prosinca 2022.

ULAZNA PJESMA

Rosite nebesa, odozgor, i oblaci, daždite Pravednika! Neka se rastvori zemlja da procvjeta Spasiteljem!
(Iz 45, 8)

ZBORNA MOLITVA

Gospodine, po anđelovu smo navještenju upoznali utjelovljenje Krista, tvoga Sina. Molimo te: ispuni nas svojom milošću i mukom i križem njegovim privedi nas k slavi uskrsnuća. Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Gospodine, svojim si Duhom u krilu blažene Djevice Marije sazdao čovječstvo svoga Sina. Molimo te, tim istim Duhom posveti i darove na našem oltaru. Po Kristu.

PRIČESNA PJESMA

Evo, Djevica će začeti i roditi sina, i nadjenut će mu ime Emanuel – S nama Bog!
(Iz 7, 14)

POPRIČESNA MOLITVA

Svemogućí Bože, u ovoj smo pričesti primili jamstvo vječnog otkupljenja. Molimo te: s blizinom božićnih blagdana nek raste i naša spremnost da dostojno slavimo otajstvo rođenja tvoga Sina. Koji živi i kraljuje u vijeke vjekova.

Prvo čitanje Iz 7, 10-14

Evo, djevica će začeti.

Čitanje Knjige proroka Izaije

U one dane: Gospodin opet progovori Ahazu i reče mu: »Zaišti od Gospodina, Boga svoga, znak za sebe iz dubine Podzemlja ili gore iz visina.« Ali Ahaz odgovori: »Ne, neću iskati i neću iskušavati Gospodina.« Tada reče Izaija: »Čujte, dome Davidov. Zar vam je malo dodijavati ljudima, pa i Bogu mom dodijavate! Zato, sam će vam Gospodin dati znak: Evo, djevica će začeti i roditi sina, i nadjenut će mu ime Emanuel!«

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 24, 1-4b.5-6

Pripjev: Nek uniđe Gospodin: on je Kralj slave!

Gospodnja je zemlja i sve na njoj, svijet i svi koji na njemu žive. On ga na morima utemelji i na rijekama učvrsti.

Tko će uzići na goru Gospodnju, tko će stajati na svetom mjestu njegovu? Onaj u koga su ruke čiste i srce nedužno: duša mu se ne predaje ispraznosti.

On blagoslov prima od Gospodina i nagradu od Boga, Spasitelja svoga. Takav je naraštaj onih koji traže njega, koji traže lice Boga Jakovljeva.

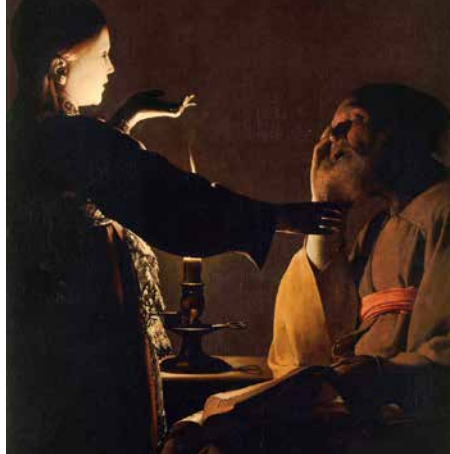
Drugo čitanje Rim 1, 1-7

Isus Krist, potomak Davidov, Sin Božji.

Čitanje Poslanice svetoga Pavla apostola Rimljanima

Pavao, sluga Krista Isusa, pozvan za apostola, odlučen za evanđelje Božje – koje Bog unaprijed obećavaše po svojim prorocima u Pismima svetim o Sinu svome, potomku Davidovu po tijelu, postavljenu Sinom Božjim, u snazi, po Duhu posvetitelju uskrsnućem od mrtvih, o Isusu Kristu, Gospodinu našem, po komu primismo milost i apostolstvo da na slavu imena njegova k poslušnosti vjere privodimo sve pogane, među kojima ste i vi pozvanici Isusa Krista: svima u Rimu, miljenicima Božjim, pozvanicima, svetima. Milost vam i mir od Boga, Oca našega, i Gospodina Isusa Krista.

Riječ Gospodnja.

Pjesma prije evanđelja Mt 1,23

Evo, Djevica će začeti i roditi Sina
i nadjenut će mu ime Emanuel! – S nama Bog!

Evandjelje Mt 1, 18-24

*Isus će se roditi od Marije,
zaručene za Josipa, sina Davidova.*

Čitanje svetog Evanđelja po Mateju

Rođenje Isusa Krista zbilo se ovako.

Njegova majka Marija, zaručena s Josipom,
prije nego se sastadoše,
nađe se trudna po Duhu Svetom.

A Josip, muž njezin, pravedan,
ne htjede je izvrnuti sramoti,
nego naumi da je potajice napusti.

Dok je on to snovao, gle,
anđeo mu se Gospodnji ukaza u snu i reče:

»Josipe, sine Davidov, ne boj se uzeti k sebi Mariju,
ženu svoju. Što je u njoj začeto, doista je od Duha
Svetoga. Rodit će sina, a ti ćeš mu nadjenuti ime Isus
jer će on spasiti narod svoj od grijeha njegovih.«

Sve se to dogodilo da se ispuni
što Gospodin reče po proroku:

»Evo, Djevica će začeti i roditi sina
i nadjenut će mu ime Emanuel – što znači: S nama Bog!«

Kad se Josip probudi oda sna,
učini kako mu naredi anđeo Gospodnji:
uze k sebi svoju ženu.

Riječ Gospodnja.

MOLITVA VJERNIKA

Iskrenim se molitvama utecimo Bogu Ocu
koji nam je po prorocima najavio rođenje
svoga Sina od Djevice Marije, a po kome
nam poručuje da je uvijek s nama i da nas
spašava:

1. Rođenjem tvoga Sina, svanula je nada u
uskrснуće. Daj da tvoja Crkva neprestano
svijetom pronosi nadu u spasenje i poziva
ljude da se otvore tvojoj ljubavi, molimo te.
2. Pastirima svoje Crkve daruješ milost i apo-
stolstvo da k vjeri privode sve ljude svijeta.
Obdari ih Duhom Svetim i blagoslovi svaki
njihov napor u vršenju tvoje svete volje,
molimo te.
3. Sveti je Josip bio otvoren za djelovanje
Duha Svetoga i spremno prihvatio biti
ocem tvome Sinu. Daj da svi očevi svijeta
prionu uza svoje obitelji te im budu zaštita
i snaga po uzoru na svetoga Josipa,
molimo te.
4. Svijet je prepun raznih nemira među naro-
dima. Ukloni od svakog pojedinca i društva
želju za otimanjem i uništenjem tuđeg da
bismo rođenje tvoga Sina dočekali u miru i
slobodi, molimo te.
5. Mnogi su ljudi na samrti i možda neće
dočekati rođenje tvoga Sina. Iskaži im
svoje neizmjereno milosrđe i daj da, u
zajedništvu sa svima svetima, slave Kri-
stovo rođenje u nebeskoj slavi, molimo te.

Bože Oče, zahvaljujemo ti što nikada ne
odustaješ od nas, već nas svojom nježnošću
i ljubavlju izbavljaš od grijeha i propasti. Daj
da svoje živote usmjerimo na tvoj božanski
put i svakodnevnim se trudom i zalaganjem
za dobro ne odvojimo od tvoje ljubavi.

Po Kristu, Gospodinu našem. Amen.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	339.3 ili 341	Rosite, nebesa odozgor
ili	362	Padaj s neba
Otpjevni psalam:		Nek uniđe Gospodin (ŽV 10/2010)
Prinosna:	362.4	Sve na svijetu
ili	368	Poslan bi anđel Gabrijel
Pričesna:	367	Nebesa odozgor rosite
ili	357	Sa silnim glasom proroci
Završna:	366	Kraj nek bude svakoj zloći
ili	373-374	O rumena zoro jasna

Duh Sveti nas priprema za doček Gospodina koji dolazi

Na ovu posljednju nedjelju došašća, koja neposredno prethodi Božiću, psalam, osobito pripjev (*Nek uniđe Gospodin: on je Kralj slave!*), svima naviješta da dolazi Gospodin, Kralj slave. Riječ je o svečanoj objavi koja ujedno sadrži i poziv da spremno dočekamo Kristov dolazak. Drugi dio Psalma 23 ima ton svečanog *introitusa* koji prati procesiju s Kovčegom Saveza. Crkva u ovom tekstu vidi proročku najavu otajstva utjelovljenja i u njemu slavi ulazak Sina Božjega u svijet da uspostavi novi i vječni savez između Boga i čovječanstva. Njemu pripada sav vidljivi i nevidljivi svijet jer u njemu je sve stvoreno. On je Gospodin slave, Kralj kraljeva i Gospodar gospodara. I za njegov prvi i za njegov drugi dolazak vrijedi: Dižite se, dveri vječne, da uniđe Kralj slave! Tako za nas kršćane ovaj psalam postaje adventska pjesma. Tekstovi ove nedjelje ističu likove Marije, Josipa i svetog Pavla, triju uzora slušanja i prihvaćanja Božje Riječi.

U prologu svoga Evanđelja (1,1-17) Matej predstavlja Isusa Krista kao Abrahamova i Davidova potomka, pokazujući kako je cijela biblijska povijest usmjerena prema Isusu, a njegov dolazak određen Božjim planom. Nakon mnogih imena, na kraju je naveden Josip kao Marijin muž, a Marija kao majka Isusa Krista. Sljedeći odlomak (1,18-25) govori kako Josip pobjeđuje svoje sumnje i prima Mariju u svoj dom. U nekoliko riječi rečeno je mnogo o Isusu, Mariji i Josipu: po djelu Duha Svetoga Marija je majka Isusa, Spasitelja i Emanuela; zaručena s Josipom, pod njegovom je zaštitom i brigom zajedno sa svojim sinom. No, Matej ništa ne kazuje o tome kako Marija prihvaća i živi ovu svoju zadaću: ona jednostavno prihvaća da je djelovanjem Duha Božjega majka Isusova, a čitatelju preostaje da razmisli što ona radi, misli i osjeća.

S nama Bog

Onaj komu je Marija majka ima dva imena: *Isus* (hebr. Jeshua, Jehoshua = Gospodin spašava), jer ima zadatak spasiti svoj narod od njegovih grijeha (1,21), i *Emanuel*, za koje Evanđelje kaže da znači »s nama Bog« (1,23). Oba su izričito pojašnjena i ističu identitet onoga tko ih nosi te njegov odnos s Bogom. Činjenica da se ljudi nalaze u stanju grijeha znači da je njihov odnos s Bogom poremećen: da se svojim ponašanjem protive Božjoj volji i da su se odvojili od Boga. Čovjek može sam pokvariti svoj odnos s Bogom, ali ga ne može sam ponovno uspostaviti. Udaljivši se od Boga, svoga Stvoritelja i izvora života, čovjek je osuđen na smrt i nema nade. Isus dolazi da oslobodi izraelski narod i sav svijet od njihovih grijeha, da ih pomiri s Bogom i tako ih vrati u život. Sve je to sažeto u imenu *Emanuel*: Bog nas nije prepustio nama samima, nije nas odbacio, nego je s nama, nudi nam svoje prijateljstvo, čuva nas i vodi. Sam će se pozvati na svoje ime *Emanuel* kada je, šaljući svoje učenike u misije svim narodima, rekao: »Evo, ja sam s vama u sve dane do svršetka svijeta« (28,20), što je posljednja rečenica Evanđelja. Do svršetka svijeta Isus je s nama, a po njemu i Bog je s nama. Kao majka Spasitelja i Emanuela, Marija vrši jedinstvenu službu Božjem narodu: po njoj Bog daje čovječanstvu onoga koji ga izvodi iz smrti i veže uz Boga, izvor života. Josip nije Isusov otac, ali mu je povjerena temeljna briga za Isusa i Mariju. I njega je Bog uključio u svoj plan da čovječanstvu daruje spasenje i život: zadužen je da uzme Mariju u svoj dom i da djetetu da ime, da pred zakonom i društvom štiti Mariju kao svoju ženu, a Isusa kao svoga sina. Josip povezuje Isusa s poviješću Izraela i istodobno osigurava zaštićen prostor u kojemu će i Marija i Isus moći izvršiti svoju zadaću, odnosno svoje djelo.

Sve što je ovdje navedeno govori kako Bog u svojoj ljubavi želi ljude, grešnike, osloboditi propasti i dati im puninu života. Stoga im šalje svoga Sina, Spasitelja i Emanuela, te poziva Mariju i Josipa u svoju službu. Oni su izabrani od Boga da služe njegovu djelu spasenja.

Nada koja ispunja

Ima jedan detalj koji spaja tri čitanja ove nedjelje: u svakom se govori o rođenju: »Evo, Djevica će začeti i roditi sina i nadjenut će mu ime Emanuel« (prvo čitanje); Isus Krist... rodio se iz Davidove loze po tijelu (drugo čitanje); »Rođenje Isusa Krista zbilo se ovako« (Evangelje). Ne možemo ne postaviti odmah pitanje: zašto se u našoj zemlji i drugim zapadnim zemljama rađa tako malo djece? Glavni razlog nije primarno ekonomski. Razlog je dublji, a to je nedostatak nade. S tim su povezani: povjerenje u budućnost, životni polet, kreativnost, i životna radost. Ako je vjenčanje uvijek čin ljubavi, rađanje djeteta uvijek je čin nade. Ništa se na svijetu veliko ne događa bez nade. Ona nam je potrebna kao zrak za disanje. Nada je iskonska sila. Doslovno čini čuda. Kad se ponovo rodi, sve izgleda drugačije. Evangelje ima bitno za ponuditi našem narodu u ovom trenutku povijesti: Nadu, pisanu velikim slovom, teološku krepost, kojoj je sam Bog začetnik i jamac. Ovozemaljske nade (dom, posao, zdravlje, uspjeh...), čak i ostvarene, neumitno razočaravaju ako nema nečeg dubljeg što ih podupire i nosi. Teološka krepost nade nije rezultat poražavajućih statistika i političkih dogovora: ona je teško ali uporno pouzdanje da dobro nikada neće biti postišeno i da zato ima smisla zauzimati se samo za dobro. Krepost nade nosi kao na dlanu sve ostale naše zemaljske nade. Kao i vjera, nada je interpersonalna kategorija. Nadati se možemo samo nekomu. U ovom trenutku osjeća se tako velika potreba za nadom.

Slavlje Božića može biti prilika za nove nade. Sjetimo se što je Isus jednog dana rekao: »Tko god primi dijete u moje ime, mene prima«. To vrijedi za one koji prihvaćaju

Nep. autor, *Trudna Marija, i Josip*, 1425.-1450.

siromašno i napušteno dijete, za one koji usvajaju ili hrane djecu trećeg svijeta, ali prije svega kršćanske roditelje koji se u ljubavi otvaraju novom životu. Oni koji prihvaćaju novi život zasigurno će na Božić moći klicati i radovati se poput Izaije: »Ti si radost umnožio, uvećao veselje... Jer, dijete nam se rodilo sina dobismo!«

Pozvani smo ostvariti svoj život ulazeći slobodno i radosno u orbitu Božjeg plana. U Boga se moramo pouzdati. Isusovo rođenje koje ćemo za koji dan slaviti znak je Božje vjernosti. Pripravimo se prihvatiti Gospodina koji dolazi, u poslušnosti vjere po primjeru Marije i Josipa. Darovna molitva povezuje otajstvo utjelovljenja i euharistijsko otajstvo. Duh Sveti koji je »svojom snagom ispunio utrobu Djevice Marije« isti je koji posvećuje darove kruha i vina za slavlje euharistijske žrtve. Dakle, Duh Sveti nas priprema za doček Gospodina koji dolazi.

Danimir Pezer

U danima njegovim

Otpjevni psalam za Drugu nedjelju došašća – A

Ivana Krznar

Ant.

U da-ni ma nje-go vim cvje-tat će prav da i mir ve - lik do-vije ka.

Ps 72, 1-2.7-8.12-13.17

1. Bo - že, sud svoj daj kra - lju i svo-ju prav - du si - nu kra-lje - vu.
2. U da - ni-ma nje-go-vim cvje-tat će prav - da i mir ve - lik dok bu-de mje-se - ca.
3. Spa - sit će si - ro-ma-ha što uz - di - še, ne-volj ni-ka što po-mo-ćni-ka ne - ma;
4. I - me mu do-vije-ka bla - go-slo-vlje-no, dok je sun - ca, ži - vje-lo i - me mul'

Nek pu-ku tvo - jem su - di pra-ved-no, si - ro-ma-si-ma po pra-vi - ci!
Vla - dat će od mo-ra do mo - ra, i od Rije ke do gra-ni-ca svi-je-ta.
smi - lo-vat se si - ro - ma-hu i u - bo - gu, spa-sit će ži - vot ne - volj-ni - ku.
Njim' se sva ple-me-na bla - go-sli - vlja - la, na-ro-di svi ga na - zi - va - li bla - že - nim!

INFORMACIJE I NARUDŽBE:

HRVATSKI INSTITUT ZA LITURGIJSKI PASTORAL
Ksaverska cesta 12a, 10000 Zagreb • tel.: +385 (0)1 5635 050
e-mail: pretplata@hilp.hr • www.hilp.hr

CIJENA

33,00 KN

4,38 €

**NOVA
CIJENA
PRETPLATE**

LITURGIJSKI KALENDAR

U Liturgijskom kalendaru za svaki tjedan kroz godinu predviđene su po dvije stranice s naznakom liturgijskih čitanja za svaki dan te citatom iz evanđelja dana. Na kraju kalendara nalazi se Mjesečni preglednik za 2024. godinu. Kalendar ima 152 stranice, otisnut je dvobojno i uvezan u termolabilno platno, što mu omogućava potrebnu savitljivost i otpornost na habanje. Na količinu od deset i više primjeraka odobravamo 10% popusta. Troškovi poštarine nisu uračunati u cijenu kalendara.

Narudžbe na: narudžbe@hilp.hr
ili pozivom na broj +385 (0)1 5635 050.

ZBOG POVEĆANJA TROŠKOVA NOVE CIJENE
GODIŠNJE PRETPLATE NA ŽIVO VRELO ZA
2023. IZNOSE:

- HRVATSKA: 26 €
- INOZEMSTVO:
55 €, 92 USD, 92 CAD, 110 AUD
- BiH, SRB, MNE: 40 €

živo vrelo

List izlazi 13 puta godišnje. Cijena pojedinog primjerka: 13,00 kn / 1,72 €. Inozemstvo: 3,70 €; 4,50 CHF; 6,20 USD; 6,20 CAD; 7,50 AUD

Godišnja pretplata: 169,00 kn / 22,43 €. Inozemstvo: 48 €; 58 CHF; 80 USD; 80 CAD; 97 AUD • BiH, SRB, MNE: 36 €

Za pretplatnike s deset i više primjeraka odobravamo popust od 10%.

Uplate za Hrvatsku: Privredna banka Zagreb, d.d. – IBAN: HR8823400091110174994

model plaćanja: 02 – poziv na broj: upisati pretplatnički broj

Uplate za inozemstvo: Privredna banka Zagreb, d.d. – IBAN: HR8823400091110174994 – SWIFT: PBZGHR2X

Sva prava pridržana. Nijedan se dio liturgijsko-pastoralnog lista Živo vrelo ne smije umnožavati, fotokopirati, reproducirati ni prenositi u bilo kakvu obliku (elektronski, mehanički i sl.) bez prethodne pisane suglasnosti glavnog i odgovornog urednika.

HRVATSKI INSTITUT ZA LITURGIJSKI PASTORAL
pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji